

Domoljub

V Ljubljani 16. julija 1941-XIX

Leto 54 • Štev. 29

Redazione e Amministrazione: Lubiana, Kopitarjeva 6 — Letna naročnina 18 Lir; inozemstvo 30 Lir

Črna gora postala kraljevina

Te dni se je glede Črne gore zgodil važen dogodek. Obnovljeno je bilo kraljestvo s posebnim proglasom. Besedilo proglasa o neodvisnosti Črne gore se glasi:

Ustavodajna narodna skupščina, ki predstavlja črnogorski narod in zvesto tolači njegovo voljo, zbrana na Cetinju dne 12. julija 1941-XIX, ukrene to, kar sledi:

1. Suverenstvo, veljavno po skupščini v Podgorici dne 26. novembra 1918 z zvezo med Črno goro in Srbijo, je končano.

2. Odstranjen je režim, ki ga je v Črni gori uvedla Jugoslavija in dinastija Karadjordjevičev; vidovdanica ustava in ustava z dne 3. septembra 1901 sta ukinjeni;

3. Črna gora se obnavlja kot suverena in neodvisna država v obliki ustavne monarhije.

4. Narodna ustavodajna skupščina proglašča, da vsi so Črnogorci, hvalačni za osvoboditev svoje

dežele oboroženim italijanskim silam, spominjajoč se tesnih vezi, ki vežejo dinastijo Petrovič. Njegov z dinastijo Savojske hiše, zaupajoč v obnovitveno delo, ki ga je vedno povsod razvijal Duce za fašistično Italijo, skleneno zvezi življenje in bodočnost Črne gore z Italijo, upoštevajoč z njo vezi zelo tesne vzajemnosti.

Pogodbe, ki bodo sklenjene pod vtisom te vzajemnosti in ki so določene, da vpeljejo Črno goro v okvir Rima, bodo postopoma sklenjene med Italijo in Črno Goro.

5. Narodna ustavodajna skupščina sklene zaradi odsotnosti naslovnika za najvišje mesto vladarja, zaprositi za uvedbo regentstva in zaprostiti Nj. Vel. Kralja Italije, da določi regenta za kraljevino Črno goro, ki bo izvajal ta statut.

Potem ko je govoril poročevalec ustavodajne črnogorske nar. skupščine, je italijanski Visoki Komisar grof Mazzolini v svojem govoru po-

udaril, da je razpad mozaične države Jugoslavije dovolil obnovo črnogorske neodvisnosti.

Sile italijanske vojske so prišle, da bi izvedlo nalogo pravice, civilizacije in človečanstva in zmagovita Italija vrača svobodo in pravico črnogorskemu ljudstvu.

Grof Mazzolini je nato opozoril, da je bila Italija edina država, ki je na mirovni konferenci v Versailles branila pravice Črne gore. Visoki Komisar je zaključil svoj govor dobesedno s temi besedami:

»Ko sprejema Vaše želje, namerava Italija razvijati a Črno goro plodno zvezo in dejansko sodelovanje na vseh področjih. Ta dan pomeni za Črno goro začetek novega evropskega reda, ki ga genij Mussolinija in Hitlerja utrjuje in bo z njim ustalil dobo pravice, miru in sodelovanja med narodi.«

Eksc. Visoki Komisar na Notranjskem

V nedeljo, dne 13. julija se je g. Visoki Komisar Eksc. Emilio Grazioli podal med notranjsko ljudstvo, da bi stopil v stik s tamošnjim prebivalstvom in se spoznal z njihovimi življenjskimi razmerami. Njegov obisk je bil v prvi vrsti namenjen delavskemu in kmečkemu ljudstvu. Ljudstvo je to dobro razumelo in vrnilo pozornost a toplim in navdušenim sprejemom. Po vseh krajih, od ljubljanske okolice pa notri do cerkniške doline se je ljudstvo slovesno pripravilo, da sprejme visokega predstavnika oblasti.

Prvi cilj potovanja Visokega Komisarja je bil Dolenji Logatec. Na glavnem trgu pred železniškim križiščem ga je že pričakovala velika množica šolska mladina, ki je postavila v špalir ter mahala a trobojnicami in fašističnimi zastavami. Sprejem so zelo počivilo narodne noše, ki so v velikem številu prihiteli k sprejemu.

Ob prihodu Visokega Komisarja je izrekel dobrodošlico komisar logaškega okraja, vitez Umberto Rossini, ki je Visokega Komisarja ves čas nato spremljal po logaškem okraju. Iz špalirja je stopila tudi deklica v narodni noši, ki je odličnemu gostu izročila lep slovenski šopek. Besedo je nato povzel župan Oblak, ki je v imenu ljudstva izrazil Visokemu Komisarju dobrodošlico ter se mu zahvalil za veliko skrb, ki jo je slovensko ljudstvo že spoznalo po važnih reformah v korist naših kulturnih in gospodarskih ustanov. Eksc. Grazioli se je za županove besede zahvalil ter poudaril, da naj njegov obisk pokaže skrb fašistične vlade za čim boljši razvoj pokrajine in slehernega njenega prebivalca. Zlasti naj dokaže, da je skrb fašistične vlade največja za delovno in kmečko ljudstvo. Zagotovilo, da bo Velika Italija spoštovala vero, kulturo, šego in navade, se izpolnjuje in je najlepši dokaz, da v fašistični Italiji tudi dejanja potrjujejo besede. Skrb Italije za Ljubljansko pokrajino pa se kaže tudi v prizadevanjih za njen gospodarski napre-

dek. Dolžnost ljudstva je, da zato povsod lojalno sodeluje. Prva in največja dolžnost kmečkega prebivalstva pa je, da koristno obdela čim več zemlje in da tako čim več doprinese za prehrano prebivalstva. Iz Italije je bilo doslej uvedenih v Ljubljansko pokrajino 50.000 stolov moke za prehrano prebivalstva. Italija je to rada storila, ker je prepričana, da bo ljudstvo lojalno sodelovalo. Italija pa ne more nikakor dovoliti, da bi mirno življenje, red in razvoj v družinskem življenju motil komunizem, ki ga bo dosledno in povsod zatirala. Italija hoče prinesiti red in pravico in omogočiti prebivalstvu mirni razvoj in napredek.

Eksc. Grazioli si je nato ogledal občinsko hišo in farno cerkev, nakar je v prostorih občinske hiše sprejel okoliške župane ter jim dal navodila, kako morajo požrtvovalno skrbeti za blagobit ljudstva. Nato je nadaljeval pot proti Lazam, kjer so ga v Ivanjem selu pozdravili šolska mladina, gasilci in zastopniki občine.

Sprememba območja občin

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podstavi kraljeve uredbe z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291 in ker smatra za nujno potrebno, da se deli občin, katerih sedeži so po novi meji Ljubljanske pokrajine ostali zunaj pokrajine, priključijo takojšnjim občinam in okrajem, odreja:

Clen 1. Začasno se dodeljujejo:

- občini St. Jošt (okraj Ljubljana): zaselek Suhi Dol kraja Goli vrh iz občine Trata in kraj Planina iz občine Črni vrh, oba iz škofjeloškega okraja;

- občini Polhov Gradec (okraj Ljubljana): kraja Setnik (kat. občine Črni vrh) in Setnica, oba iz občine Črni vrh (škofjeloškega okraja);
- občini Dobrova pri Ljubljani: kraj Toško

Kakor v Dol. Logatcu, tako je bil deležen enakega sprejema visoki gost tudi na Rakeku, v Cerknici, v Martinjaku, Grahovem, Ložu in Starem trgu. Povsod ga je prebivalstvo pričakovalo pod okrašenimi slavaloki in ga navdušeno sprejemalo. Sam pa se je zanimal za kulturne in gospodarske razmere posameznih krajev. Na povratku je bil deležen zelo lepega sprejema tudi na Vrhniki, kjer ga je zlasti množica sprejela a priaznimi ovacijami.

Obisk g. Visokega Komisarja na Notranjskem je pokazal, da se kmečko in delovno ljudstvo Ljubljanske pokrajine zaveda skrbi, ki jo on kaže za malega človeka. Zelo ugodno je bila zlasti sprejeta novica, da je povsod naklonil županom znatne zneske za podporo najbolj siromašnih rodbin v občini. Zato ni nič čudnega, če ga je ljudstvo povsod pozdravljalo z dolžnim spoštovanjem in z lojalnostjo.

čelo iz občine St. Vid nad Ljubljano;

- mestni občini Ljubljana: kraji Dolnice, Glinica, Kamna gorica in Podutik iz občine St. Vid nad Ljubljano;
- občini Škocjan (okraj Novo mesto): kraj Jerman vrh iz občine Bučka;
- občini Sv. Križ pri Kostanjevici (okraj Novo mesto): kat. občina Veliko Mraševo I (kraj Veliko Mraševo) iz občine Cerklje ob Krki;
- občini Adlešiči (okraj Crnomelj): katastrska občina Marindol (kraj Marindol, Miliči in Pausoviči) iz občine Netretić (okraj Karlovac, Hrvatska).

Clen 2. Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave.

Ljubljana, 2. julija 1941-XIX.

OSNOVNA CELICA ČLOVEŠTVA

Sredi vojnih dogodkov in napetih poročil o velikih zmagah in porazih bi utegnil marsikdo pomisliti na nekatere osnove, na katerih je zgrajeno naše življenje. Življenje se namreč ne razvija samo ob zadostni količini hrane, hiše, krompirja, tudi ne samo ob dovolj topli, dostojni ali lepi obleki. Na naše življenje sloni tudi na nekaterih dobrinah duhovnega značaja. Če te dobrine izločimo, potem življenje ni več človeško in postane sčasoma, nemogoče.

Ene izmed najpomembnejših dobrin duhovnega značaja, iz katere klije življenje človeka in naroda, je zdrava družina.

Družina je stara toliko, kakor je star človek. Že v zgodovini prvega človeka Adama beremo: »Ia utvaril je Bog človeka po svoji podobi... moša in ženo je utvaril.« In še dalje: »Zaradi tega bo zapustil človek očeta in mater in se drljal svoje žene.«

Pri vseh ohih narodih, ki so ohranili prvotne nepokvarjene običaje, čeprav so morda na niski stopnji kulture, kakor recimo afriški prtljikavci, sta se zakon in družina ohranila v svetopisemskem smislu. Kjer pa so se običaji skvarili, kjer je pravost padla, sta padla tudi zakon in družina in s tem je padel in propadel sčasoma ves narod.

Že nekateri grški in rimski modrijani iz časov pred Kristusom so se borili proti družini ali pa vsaj njeni zdravi podlagi, ki je zakonska zveza. Rekli so, da so bili ljudje v začetku divji, da so živeli in se plodili kakor zveri brez vsakega reda, brez družine, brez vere, brez države. Tako pravi Cicero, ki velja kot najmodrejši mož izmed starih Rimljanov: »Bila je doba, ko so se ljudje vlačili kakor hivali po zemlji. Surova hrana je zadostovala, da so si ohranili življenje. Nikdar niso delali po načelih razuma. Misli na vero ali na kako dolžnost ni bilo. Zakona ni bilo...« — Diogen, grški modrijan iz časov pred Kristusom, pa pravi: »Prvotno so bili ljudje popolnoma prostega življenja in divji. Tu pa tam so iskali svojo hrano; uživali so rastline, ki so jim ugajale, ali sadeže, ki so jih modila drevesa sama od sebe.

Strah jih je polagoma združil, in po malem so se navadili razločevati obraze drugega od drugega.

Vendar te bajke o družini niso bile omejene samo na stari vek. Tudi v času, ko je krščanstvo že globoko prodirlo v srca ljudi, so se našli močje (kajpak tudi žemeli, ki so užili, da prvotno družine, ni bilo, in da je torej življenje v družini

nekaj neuravnega. Po zgledu angleškega modrijana Hobbesa in proslulega francoskega pisatelja Rousseaua (Rusda) je cela vrsta novejših učenjakov in pisateljev postavljala trditve, da so glede zakona živeli v začetku ljudje popolnoma kakor hivali in da se je treba povrnil nazaj v tisto stanje. Družina je, tako pravijo ti norci, izvor zatiranja človeške, izvor neenakosti med ljudmi ter vir mnogega drugega gorja. Zakon naj se popolnoma zavrže. Vsak naj živi v tem otiru, kakor mu drago.

Vse te puhloglave učenjake in pisatelje iz športa pa so prekosili sodobni komunisti. Ti so prevzeli v svoj program skoraj vse pogubonostne neumnosti, ki so jih kdaj ljudje užili ali mislili ali tudi izvajali o zakonu in družini. Nank komunizma o zakonu in o družini je v kratkem ta: Zakon ni nič drugega, kakor dogovor med možem in ženo, ki se lahko prekliče, kadar je to zakonska druga. Torej zakonu sploh ni. Kjer se lahko, vsak trenutek pretrga zakonska zveza zaradi le tako neznatnega vzroka, tam zakona seveda sploh ni. Lahko si mislite, kakšne posledice rodi taka razbrzdana, res filvalska svoboda. Družine ni, ali pa je tako razhljana, da je dejansko uničena. Kdor boče imeti pravilno mišljenje o komunističnih družinskih razmerah, naj bere krasen roman Rusinje Alje Rahmanova: »Tovarna novega človeka, ki je izšel tudi v slovenskem prevodu. Lju-

bezen je popolnoma svobodna. Otrok iztrgan iz topliga družinskega kroga ter izročen v kakšno brezsrčno dražavno vgažališča ali pa vržen na cesto, ki ga po svoje vigoji za — postopača in hudodeka.

Znano je, da je propad velikih narodov vedno omanjal razbrzdano in gnitobo v zakonu in družini. Tako je bilo recimo pri starih Rimljanih, ki so si v Kristusovem času osvojili vest svet. Poljski romanopisec Henrik Sienkiewicz nam zelo nazorno opisuje ta propad družine v svojem velikem in lepem romanu »Ognji vadiš«. V takratnem milijonskem Rimu so bile žene, ki bi imele le enega moža, tako malotrušne, da bi jih bilo mogoče na prste prešteti. Nič čudnega, če je zavel Rim tako naglo propadati tudi v svoji politični moči.

Komunizem ni svobodno ljubezen načeloma. Če že ne bi imel nobene druge zmoti, kakor samo zmoti o zakonu in o družinskem življenju, bi ga morali zaradi tega odkloniti in zavreči kot največje zločinstvo. Že zaradi zmoti o družini zasluži komunizem po pravici ime največjega sovražnika človeštva.

Žena slovečega francoskega pisatelja Bazina je spisala fantastičen roman, kjer nas postavi pred dejstvo, da je komunizem zavladal vsemu svetu in zati vsako sled družinskega življenja. Na svetu je nastala popolnoma nova družba, komunistična. Poedinec je izgubil vsako vlogo, vse

pomeni le — družba. Boga ni več, vere ni več, namesto njih vlada le vera v vsegačnega znanost in v napredek. Družinsko življenje je pod smrtno kaznijo prepovedano. Žena je moškemu popolnoma enaka. Zakona sploh ni. Ko žena rodi otroka, ga mora takoj oddati v skupna pitališča, kakor ga nikoli več ne vidi. Stročnice v teh pitališčih ne smejo do otrok kazati nobene nečnosti, kakšnega božanja ali ljubkovanja. Noben otrok ne ve, kdo je njegova mati, nobena mati ne ve, kateri otrok je njen, ali če je sploh ostal pri življenju. Ko se človek postara, mu dajo sladke strup in ga usmrti.

Toda neke daleč daleč v Osrednji Aziji v nedostopnih gorskih soteskah še živi nek rod, ki je ohranil ustanovo družine. Zaman so kazenske ekspedicije, ki jih pošiljajo komunisti drugo za drugo. Rod z družinami se je skril v podzemne prostore, tako da ga ni mogoče odkriti.

Sredi velikega komunističnega mesta je mlado dekle postala mati, dobila je otroka. Kakor pri vseh drugih, se tudi v njej zbudi neukrotljiva želja po družinskem življenju. Po silnih dogodkih se ji posreči, da zbeži s svojim otrokom v lovske letalu iskati narod, ki je še ohranil običaj družine. Po dolgem iskanju ga najde nekje visoko gori v Himalajskem pogorju. Tu vidi, da je sreča doma v družini. Spozna tudi, da je ohranil ta narod krščansko vero, da živi lepo in srečno življenje, ki ga komunizem ne pozna. Toda njena sreča ne traja dolgo. Prav v istem času so posreči odkriti komunistom dolino, kjer živi ta srečen narod. Z bombami obsejajo krščanski rod, ki se nato takoj poskriva v skrivne podzemeljske prostore. Toda komunisti ujamejo pobeglo mater z njenim otrokom ter ju oba pobijejo.

Medtem pa izbruhne med komunisti samimi velika vojska. Komunistična oblast je po svojem načinu vladanja privedla ljudi do strahne medsebojnega boja. Ves svet je pokrit s trupli. V zraku divjajo najbolj strahotne letalske bitke, v katerih pade končno glavni junak komunizma. Iz Azije, z visokih himalajskih pokrajin, pa boraka proti središču človeštva, proti Rimu, rod, ki je še ohranil družino, krščanski rod. Po čudežnem naključju stoji še cerkev sv. Petra. In ho pride ta rod v Rim, stopi njegov škof Janez v cerkev sv. Petra in tam glasno zakliče: »Peter, glej, spet smo se vrnili!«

Tako je v tej zgodbi pisatelja prikazala vpražanje družine kot osnovno vpražanje pri komunizmu. Zdrava družina je največji sovražnik komunizma, kajti zdrava družina je temelj, na katerem se gradi pošteno krščansko življenje.

Slovenska družina je še v svoji korenini dosti zdrava. Vabijo jo pa na napačno pot razni tuji zgledi. Zapomnimo si to: družina je sibelka naroda. Dokler bo zdrava slovenska družina, bo zdrav tudi slovenski rod.

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

»Če vas prav razumem, potem v taki družbi tudi zakona ne bi bilo več.« dostavlja gospa Hribarjeva. »Kajti zakon je po sedaj veljavnih pojmih omejen le na dva posameznika. V bodoči družbi bi pa bila ljubezen med obema spoloma tudi podružljiva, to se pravi, spolno življenje bi bilo popolnoma pomešano. Ali se vam ne zdi, da bi to stanje naglo privedlo do nemogočih posledic?«

»Glede tega si moramo biti popolnoma na jasnem. Človeka je treba vzeti takega kot je. In tu je človek — morda bo gospod doktor ugovarjal, vendarle je čista resnica — popolnoma izenačen z živaljo. V stoletjih smo si mi ustvarili toliko tako imenovanih нравnih predsodkov, in to je krivda krščanstva, da se sedaj le težko dogrebemo do čiste resnice, ki pa je vendar tako enostavna. Človek ima telo, ki je po svojem ustroju prav tako kot živalsko, množi se kakor žival, in rad bi vedel, zakaj bi se prav človek moral utesnjevati v nepojmljive moralne izmislice, ki nam jih je prineslo krščanstvo.«

»To vam rad priznam, da je človek po svojem telesu in njegovih sestavinah enak z drugimi vrstami živalskega sveta. Toda, je pa vendarle razlika med človekom in živaljo popolnoma bistvena. Vi pozabljate, gospod inženir, da je človek ne samo telesno, ampak tudi duhovno bitje. Seveda, je duhovnost zanikate. Toda kljub vsem naporom materialistov duhovni svet obstoji, in kljub vsemu dokazovanju se ne boste mogli nikoli prepričati, da je človeški razum in njegova volja le odcepek možganske mrene, ampak nekaj popolnoma netelesnega, duhovnega, kar pri živalih ne morete in ne boste mogli nikoli zaslediti. Če je torej človek telesno duhovno bitje, in ne samo telesno, kakor je žival, je že s tem rečeno, da se bo v vseh zadevah ravnal po zakonih duhovnosti, ki je pač ustvarjena zato, da gospoduje telesnosti, torej tudi v takih zadevah kot so zakon, ljubezen itd.«

»Razumem,« pravi Vagner, »vse vprašanje se vrti okrog tega, ali obstoji duhovnost ali ne obstoji. Vi pravite, da se duhovnost da dokazati. Vsako dokazovanje je dvomno, nezanesljivo, varljivo. Prav to hočem poudariti, da na svetu ni nič popolnoma trdnega, o čemer bi se dalo reči: tako je in ni drugega. Pod takim vidikom gledam jaz na dokaze o bivanju duhovnosti, o duši, o Bogu, ter sploh o vsem, kar človek ne more na ta ali oni način s svojimi čuti otipati.«

»Vaši nazori so sicer za mladega človeka, rekel bi, skoraj privlačni, toda nesmiselni in nemogoči,« pravi sodnik Hribar. »Saj si, recimo, pravice ni mogoče predstavljati brez nekega trdnega duhovnega ozadja.«

»Toda pravice si predstavljati sploh ni treba! Pravice sploh ni! Pa naj pride norec in pove, da pravica je! Jaz se na vsako govorjenje o pravici poživžgam.«

»Potem so tudi druge vrednote, kakor so to dobrota, ljubezen, usmiljenje, za vas brezpomembne,« doda Grašič.

»Ne le brezpomembne, ampak celo smešne in naravnost škodljive. Tako imenovane krščanske kreposti usmiljenja, milosrčnosti, ljubezni, dobrote in še ne vem kakšnih drugih dobrih in tercijskih lastnosti smatram jaz za izraz nemočne in sramotno propale človeške miselnosti, ki si ne upa seči brezobzirno do skrajnega dna človeške narave ter iz njega zaživet povsem naravno, pristno in nepokvarjeno življenje.«

Gospa Hribarjeva je z nekakim občudovanjem zrla na mladega moža, ki je s svojo miselnostjo predstavljal tako izrazito nasprotje vsega, kar ima človek za sveto in dobro. Vendar je bilo to občudovanje kakor občudovanje samomorilca, ki zna biti v načinu samomora nadvse izviran in iznajdljiv.

Skrajni cinizem inženirja Vagnerja je ogrozil Grašiča.

»Seveda, ob takem pojmovanju življenja je čisto razumljivo, da vidite rešitev socialnega in posebej delavskega vprašanja v podružljivanju vsega, tudi človeka in njegove sreče. Ven-

dar padate pri tem v dve usodni zmoti. Prva je, da se človek ne more ne v taki, ne v drugačni socialni obliki povzpeti do tiste neslutne višine v uživanju stvarnih dobrin, da bi na ta način dosegel nekaj raj na zemlji, kot si vi to zamišljate. Dejansko življenje, prenapolnjeno s trpljenjem, ta vaš nauk popolnoma ovirje. Druga je ta, da človek kljub vsemu samodopovedovanju in siljenju le ne more izbrisati iz sebe duhovnega sveta, njegovih zahtev, ki se najbolj izražajo in združujejo v očitkih vesti. Izbrisite mi vest, in postal bom vaših nazorov.«

Vagner je molčal.

»Lahko mi sicer odgovorite na isti način kakor prej: vest je zame izmišljotina katoliške duhovščine. Toda prepričajte se o tem, če se morete. To je le eden izmed dokazov, ki govorijo proti vašemu pojmovanju o novi družbi in o novem človeku.«

Tu je sodnik Hribar obrnil pogovor drugam. Večer je nato potekel v razgovoru o stvarih, ki niso tako ostro ertale razlike med mladima možema.

Mesec september je morda eden izmed najlepših mesecev v letu, posebno na deželi, kjer narava kar vidno prehaja iz poletne vročine v hladnejšo jesensko zasanjanost in otožnost.

Zadaj za gozdom ob cvetoči ajdovi njivi se je mudila na delu Pogačarjeva družina. Dva najmlajša fanta sta se z glasnim vpitjem podila po gozdu, stikala po drevju ter tu pa tam nagajala starejšemu Jožetu, ki je tolkel kepe skupaj z materjo in sestro Marijo. Nedaleč od tod sta orala oče Martin in hlapec. Od časa do časa je počil bič ter se oglasilo spodobno priganjanje hlapca, ki danes nikakor ni bil zadovoljen s prepočasno hojo volov.

Fanta v gozdu sta nenadoma začela rjuti, kakor da bi bila obsedena. Radovedno so se ozirli vsi proti gozdu. Spremembo je povzročil prihod nekoga, ki se je začel poditi z otrokoma po hosti in ki ga oni z njive zaradi gostega grmovja niso mogli opaziti.

Toda vedeli so, da je prišel Vagner, ki se je zelo rad poigraval z otrokoma in ki je rad prihajal na polje, ne le zato, da je obiskal Marijo, marveč tudi zato, ker je kakor Grašič ljubil tudi on življenje v prosti naravi.

Delo se je bližalo h koncu. Oče in hlapec sta vpregla vole, vsa družina se je vsedla na voz ter se med razgrajanjem obeh najmlajših utrujena peljala proti domu. Marija je šla z Vagnerjem peš po gozdu.

»Zdi se mi, kakor da ti sonce nikakor ne more vzeti bele barve, naj se še tako trudi in pripeka. Jaz pa sonca ne maram, moj najbolj priljubljeni kraj je gozd. Ali ni lepo v gozdu, zlasti ko človek še drži trdno v svojih rokah to, kar tako radi primerjamo gozdnemu življenju, zelenemu drevju, sploh vsemu, kar po-ganja in raste, namreč mladosti!«

»Mladost je lepa, toda če je brez cilja, je kaj malo vredna. Velikokrat sem ti mislila o tem govoriti, Rudi. Mislim, da je danes ugodna prilika. Tvoje življenje je, bojim se, brez vsakega cilja. To je tisto, kar me najbolj boli.«

»Ali ni ljubezen eden izmed najvišjih ciljev, kar si jih more človek postaviti?«

»Res je, tudi jaz sem tega mnenja, vendar mora imeti ljubezen neko vsebino, neko ozadje, drugače je preveč na trlo zgrajena. Tvoji nazori, zlasti o veri, so taki, da nikakor niso sposobni poglobljati ljubezni med dvema dušama.«

»Pojdi, pojdi, to so prazne govorice, ki nimajo s pravo ljubeznijo nobenega opravka! Prava ljubezen se mora popolnoma sprostiti kakršnih koli predsodkov ali ozirov. Kdor ji stavlja na pot kakršne koli ovire ali pregraje, ta ne razume srca mladega človeka, ki hoče v svojih čustvih iti do zadnjih posledic. Tolikokrat sem ti rekel, da sedita prav čera in pravost kot nekaki slepi in brezzobni čarovnici na ozki poti, ki vodi do popolnoma neskaljene in nemotene predaje v ljubezni. In zato jaz vero in vse posledice, ki izvirajo iz nje, sovražim.«

(Nadaljevanje prihodnj.)

Kultura v somraku

Navajeni smo bili, da so naše kulturne razmere ocenjevali in vodili krog slavističnih izvedencev ter nekaj tako imenovanih »kulturnih delavcev«. Kdo drugi je v teh tako važnih in za narod življenjskih vprašanjih le malokdaj prišel do veljave. Kako velik paradoks! Kultura, ki je bistveno sestavni del slovenskega, kakor tudi vsakega narodnega občestva, naj bi vodila po bogve kakšnih potih in stranpotih le pešica v liberalni šoli vzgojenih slavistov in od njih odvisnih »kulturnih delavcev!« To razmere so se pri nas stopnjevale že do tako nevarne ostrine, da si bil kot nekulturni element obsojen, komaj si zapisal kaj kako besedo, ki ima kaj kulturne vsebinskosti, kaj šele, da bi se spuščal v kritiko naših kulturnih, morda celo knjižnih razmer.

Kultura, prepuščena na ta način samopašnosti in izigravanju liberalno-slavistične teorije, se je začela naglo oddaljevati od bistva narodne duše ter kmalu zašla v vrtnec nenarodnih političnih stremeljenj, ki so našemu narodu več škodovala kakor marsikatera zunanja sila. Najvišji cilj te kulturne samozanosti je bil, kako vzeti v zakup vse, kar količjak diši po slovenstvu, po slovenski kulturi, znanosti in umetnosti, ter se zapreti z nji v nedostopne meščanske salone ali jih omejiti na malostevilna kavarniška omizja.

Tako smo se sčasoma znašli pred dejstvom, da je naša kultura postala ujetnica nekaterih literarno umetniških klik, ki so se brez ozira na razliko v svetovnem prepričanju organizirale v nekako kulturno republiko, zapečatile studente kulture ter se ljubosumno nanje vsedle, kakor so nekdanj za časa Kristusa sedeli farizeji na Mojzesovi postavi ter jo ljudstvu svojevolično tolmačili.

Toda kadar narod ne dobi zdrave in tečne hrane, začne segati po tisti hrani, ki mu je najbližja in ki jo more doseči. Če nima narod kruha in dobrega vina, bo kmalu žrl obcestno travo ter pulil in gajaval gozdne korenine. Ker se je naša kultura tako oddaljila od naroda, od njegovega notranjega življenja ter od njegovih potreb, je narod začel hlepeti po drugi, bližji hrani, ki so mu jo nudili razni nepoklicani, nevarni in neodgovorni skupinarji. Če ne bi bilo naših stanovskih in predvsem krščansko usmerjenih ljudskih organizacij, bi danes zijaž že tako rekoč nepremisljivi prepad med našo meščansko inteligenco ter na drugi strani med kmetskimi in na splošno nižjimi sloji. Čeprav so tudi v preteklosti pred svetovno vojno naša mnogovrstna prosvetna kulturna ali svetovno nazorna gibanja naredila marsikako napako na škodo naroda, jih je vendarle prevečevala v glavnem le ta misel: kako čim bolj podrediti osebno in skupinsko kulturno delovanje koristim in potrebam naroda, prilagoditi lastno mišljenje in lastno nehanje mišljenju in nehanju narodove duše ter se v vsem svojem prizadevanju tako rekoč isto-vetiti z narodovo dušo, iz katere smo se vsi rodili.

Pojav, ki se je začel v vedno silnejšem zamahu izoblikovati pri nas, ni neznani tudi drugim narodom. Vendar ima pri nas značilnost, ki je pri drugih nima. Dočim so znali drugje tako bolestne izrastke vedno omejiti ter jih niso nikoli pustili h kakšni odločujoči besedi, pa je pri nas kulturno literarna klika salonskih književnikov in slavističnih motogovcev vzela v zakup vse kulturno dogajanje in odklonila vsakogar, ki ni mogel sprejeti njihovih liberalnih in filomarksističnih stremeljenj.

Res je, da se je med našim narodom izoblikovala sčasoma močna krščanska kulturna zavest, ki je ni mogla streti nobena še tako krepka in smotrna liberalna ali marksistična propaganda. Toda spomnimo se le na čase Mahničevega nastopa, ko je ta veliki katoličan in Slovenec opozoril slovenski katoliški svet na dejstvo, da se je kultura, zlasti pa književnost že v velikem delu oddaljila od krščanske občestvene zamisli

(Nadaljevanje prihodnj.)

GORIŠKA ROMA K MARIJI

Oj, pridite vsi, ki trpite,
oj, pridite žene, močje,
in stari, ki v grob še višate,
k Mariji stegnite roke!

Oj prid mladina predraga,
pokloni nedolžni ji svet,
Marija iz ran ti pomaga,
katere bil veskal je svet!

(dr. Tul)

Zito je početo, seno pokočeno, sadje dozoreva
in trta obrača zrna na grozdu tako, da jim ne uide
noben sončni žarek, kajti rebula potrebuje sonca,
da bo jeseni zlata, ko sonce samo, ki jo obseva. —
Dnevi so vroči, da zrak prav miglja pred tvojimi
očmi. Skržati grčijo po brajda, da nebote prisluh-

Slika Matere božje na Sveti gori pri Gorici

neš. Ozračje je prepolno omamljivega vonja in sre-
den bi bil človek v takem poletnem dnevu, ko bi
pač ne bilo vse tako, kakor je v rešnici.

Na klopi pred hišo poseda družina. Trudni so
in vendar ne morejo k počitku, ker je prelepo v
večernem hladu. Približali so se dnevi romarskih
potov in o tem se družina pogovarja. Vsak, od naj-
mlajšega tja do starega očeta in mame se bo tudi

letos nekam podal. Koliko je naših romarskih cer-
kva, kamor pojdejo iskat pomoči za vse prevelike
potrebe, lastne in tuje! Nekdo se bo odpravil na
Sv. Goro, drugi na Sv. Višarje. Na Sv. Gori je vsem
Slovincem okoli Gorice predobro znan pater Zo-
fronij. Ze nekaj let, kar vodi naše ljudstvo in ga
tolaži v vseh dušnih potrebah. Vesel je pater Zo-
fronij, ko vki prihajajo na Goro Brice, Ipavce, Kra-
ševce in celo Gorjance. Prihajajo zlasti radi oni,
ki so videli, kako so to svetišče razdeljali topovi.
Spominjam se kmečke družine, ki je štela deset
otrok. Ti otroci so z grozo gledali one strašne dni
proti Sv. Gori, ko so jo granate zadevale. Zrasli
so ti otroci v moše in žene in večkrat so prihiteli
k Mariji in se spominjali, kako so bili takrat ža-
lostni, ko so njeno svetišče podirale topovske kro-
gle. Svetogorska Mati božja gleda po dolini na dru-
ge božje poti: na Kostonjico, na Mirenki grad,
Log pri Vipavi in na mali otok Barbano na Jadran-
skem morju. Nepozabno ostane v spominu vožnja
v žolnihu, iz katerega odmeva naša pesem: Marija
k Tebi, uboge reve.

Mati in oče pojdeto letos na Sv. Višarje. Ne-
koliko oddaljeno je to svetišče, a ona dva se poti
ne strašita. Bog ve, kaj imata v srcu, da bočeta
ravno visoko gori na hrib, kamor še mladi težko
pridejo. Oh! Oče, mati! Težko je danes vaše breme
in vendar ne obupujeta. Vsa prenovljena se z božje
poti povrnela v svoj skromni dom, kjer bosta te-
žave življenja prenašala vse leto naprej.

Tako se v takih poletnih večerih družina po-
govori o dnevih romarja. Tisti, ki ne bi zmo-
gel dolge poti, pojde kar v sosedno vas na žegnanje,
da bo tako vsak doprinesel svoje. Vsi ti dnevi
bodo marsikomu lepi spomini iz otroških let. Ka-
mor koli prideš v življenju, povsod se boš spo-
minjal teh lepih dni, ko si romal s starši, brati in
sosedki k Mariji. Ti spomini ti bodo pomagali čez
marsikatero težko uro v življenju.

Kadar koli in kamor koli nas pač popelje pot
do naših svetlišč, si bomo mislili: Vsa ta svetišča
so po vojni vstala iz razvalin, in tako bo tudi se-
danje človeštvo prišlo do vstajenja. Kajti, še so
ljudje, ki romajo do Marije in prosijo goreče, ne
je zase, temveč za vse naše ljudstvo.

Dvopovor v mesečini *

Pod varnim okriljem košatega
grma je spala ljubka spominčica.
Teda pa jo nenadoma zbudi svetla luč, ki
se je razlila čez poljano. Bila je jasna noč, in
tam na vzhodu se je dvignila v vsej svoji le-
poti polna luna ter razsvetlila širno polje. Pre-
senčena in očarana je strmela spominčica v
to nočno krasoto.

»Dobro večer, ljuba cvetka!« je nenadoma
spregovoril nek glas zraven nje. »Kako je lep
tvoj cvet v mesečini! Še nikoli nisi bila tako
lepa!«

Spominčica se je prestrašila. Zagledala je
tik zraven sebe nočnega metulja. Imel je črna
zametasta krila in sredi njih dvojce modrih, le-
pih oči. Toda ko je videla, da je z njo prijazna,
se je pomirila.

»Dobro večer! Kdo pa si, ki me tako po-
zdravljaš? In kako me poznaš, saj te še nikoli
nisem videla.«

»Jaz pa te vidim vsako noč, ko ti že mirno
spiš. Jaz sem nočni metulj. Podnevi počivam,
ponoči pa letam od cvetke do cvetke ter nabi-
ram sladkega medu. Tolikokrat sem bil že pri
tebi, in dala si mi veliko medu.«

»Pa zakaj ne prideš podnevi, ko jaz ne
spim. Dala bi ti ga še več, in tako rada bi gle-
dala modre oči na tvojih črnih krilih.«

»Ne prenesem sončne svetlobe. Sonce bi me
namreč s svojo vročino in s svojo svetlobo ta-
koj umorilo.«

»Kakšna škoda! Jaz pa brez sonca ne mo-
rem živeti. Nič ne vem, kaj se ponoči godi.
Kako lepo bi bilo, če bi se mogla cele dni ali
cele noči tako pogovarjati. Ti veliko potuješ
in vidiš. Koliko lepih stvari bi mi lahko po-
vedal!«

»Toda žal, taka je pač naša usoda. Ločena
sva. Le kadar bodo tako svetle mesečne noči,
da se boš ti zbudila, bom prišel k tebi in se
bova razgovarjala o toliko in toliko lepih stva-
reh.«

Mesečina je postajala svetlejša ter razsvet-
ljevala ljubko spominčico in modre oči na me-
tuljevih krilih. Pogovarjala sta se celo noč ter
obžalovala, da čas tako hitro mineva. Medtem
pa je začela padati rosa in prinesla vsem ra-
stlinam novega zagona za težavno življenje
jutrišnjega dne.

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.

Poslujenil Frane Poljanec.

Prav tisti trenutek se je v mirtovem grmi-
ču zbudil ptiček in sladko zapel. In tedaj se
je zazdelo, da je vsak ptič po vsej Judeji
po pesem povzel. Ej! in to petje ni bilo kakor
petje ptičje ali človeško, ampak petje veliko
blagolasejše, kakor bi ga premogla zemlja.
In ko se je glorijska sladkega glasila razlila nad
moja začarana ušesa, sem se zmisli na besedo
Pisma, ki jo je spregovorila Debora; nekako
takole je bilo:

Ko so skupaj prepevale jutranje zvezde in
vsi sinovi božji radostno vriskali?

»Glej, Scipio! To sva slišala: zvezde so
pele in sinovi božji so od veselja vriskali. V
Antiohiji sem slišal veliko ljudi, ki so skupno
ptič, slišal sem velike množice v Rimu in Ate-
nah; toda vse petje na zemlji je samo šepet
proti petju jutranjih zvezd. In glej! Ko so
božji sinovi pesem povzeli, je pač vsa zemlja
slišala to radostno petje, z nebes na zemljo
prihajajoče. Mogočno petje, ki je valovalo nad
Kalvarijo, je odmevalo od mesta in od daljnih
grčev, dokler se nam ni zazdelo, da sta zem-
lja in nebesa eno.

Zvezde so bledele pred prihajajočim ju-
trom, pa tiskim jutrom! Zemlja ga dotleji ni-
kdar ni mogla videti njemu podobnega. Ko se
je vzhajajoče sonce vzdignilo nad grčev, si je
vsako drevo, si je vsak grmič in vsak cvet na-
del skratno in zlato glorijsko. Zrak sam je dihal
radost — vsa žalost in vse vzdihovanje je mi-
nilo. Scipio! Ta predivna svetloba, ki je člo-

veške oči niso mogle gledati, ni bila niti svet-
loba sonca, niti lune, niti zvezd; niti ni bila
pozemeljska — luč. Meni se zdi, da je bila
svetloba božje glorijske. In mi rimski vojaki smo
bili kakor s slepoto udarjeni spričo te veli-
častne božje navzočnosti.

Scipio! Slišal sem te, kako si pravkar re-
kel, da nisi mogel nič videti, ker ti je sonce
naravnost v oči sijalo. Tako sva midva nekaj
časa ležala na obrazih in sva oči zakrivala
pred svetlobo, ki naju je slepila. In to ti po-
vem, da je tisti čas in v tisti veličastni svetlobi
— človeškemu očesu neviden — Jezus iz Na-
zareta, božji Sin, iz groba vstal.

Tedaj je Rufus nehal govoriti in je nekaj
časa molče strmel predse kakor človek, ki
gleda neznane reči.

»Toda, povej mi, Rufus,« sem dejal, »po-
vej mi, morebiti bi pa tisti kamen močan mož
kakor vojak, pa imaš vendar tudi mladost in
nisi tiste vrste pamet, ki se da preslepiti, po-
vej mi, morebiti bi pa tisti kamen močan mož
sam mogel premakniti?«

Preden je Rufus mogel odgovoriti, je Pro-
bus stopil na noge in zelo ognjevito zavpil:

»Kamen se je zavalil dva kometca daleč,
in ni ga človeka, ki bi ga mogel sam premak-
niti. Zato pa ta, ki ga je bil kamen v grob po-
kopal, ni bil človek. Če bi bili pred ta grob
nagrmadili jeruzalemsko obzidje; če bi bili na
tisto kamenje navalili skale, ki so se razpočile
na Kalvariji, bi bil Križani grob vendar raz-
drobil. Mar menite, da bi kateri koli grob mo-
gel obdržati nesmrtnega Boga?«

Njega, ki se je bil izprva norca delal, smo
gledali na svo moč začuden in nismo vedeli
kaj naj porečemo. Čutil je naše oči na sebi in
glavo povisil.

»Ne nikar me tako ne glejte,« je dejal,
»toda tri dni je od tedaj, ko je v pretoriji
svoje oči povzdignil v moje, in tisti trenutek
sem vse vedel.«

Menj se zdi, da je ta sprememba v Probu
prav tako čudovita sama v sebi, kakor zgodba
o odprtem grobu.

»Naprej pripoveduj Rufus,« sem rekel. »Kaj
pa potem?«

»Samo to,« je dejal, »pogledal sem Proba;
v strahu sem ga bil prijel za roko. Pojdva,
sem dejal, in šla sva proti grobu. Midva sama,
drugi so zbežali; saj je s sončnim vzhodom
njih straža prenehala. Grob je bil tih in
prazen, in nobenega večjega znamenja ni bilo,
da je kdo v njem ležal. Nato sva znova sto-
pila proti vходу in zelo skrbno gledala po
tleh, da bi čisto zagotovo vedela, da ni nihče
vanj stopil; v srcu sva pa vedela, da je grob
razgnalo od znotraj.«

»In kaj sta videla?«

»Sledi čevljev več ljudi. Toda bile so samo
od straže, saj dobro veš, Scipio, da so naši
čevlji okovani z železom, in njih vtisov nihče
ne more zgrešiti. Šle so pa samo do dreves
divje smokve in nazaj.«

»In nič drugega?«

Sledi nobenih drugih čevljev ni bilo. Eno
reč sva pa še videla.

»Ej?«

»Vtise bosih nog. Sledila sva jih, dokler
nisva prišla do nekega kosa pota, kjer je zem-
lja vlažna in mehka, Scipio! Kaj misliš ti?«

»Ne, ne vem.«

»V odtisu obeh nog, glej se je jasno vi-
dela čisto nova sled rane kakor z žebliem vti-
njena. Sledila sva jo prav do palmovnega gaja,
ki pelje proti Jordanu in Galileji; ko sva pa
na tisto pot samo prišla, jih nisva mogla več
videti. Vrnila sva se po poti, po kateri sva
prišla in sva spoštljivo in v strahu obstala in
gledala odtise z žebli prehodnih nog Križa-
nega.

(Nadaljevanje prihodnjik)

Kaj je novega?

Slovencl

V stiskah smo se vselej zatekali v Mariji in radi pomolali na njena božja pota.

Ker ne moremo gori, pa pomolajmo na doljenjske Brezje, to je Zaplaz v župniji Catež. Tam je do preklica vsako nedeljo ob 11. služba božja, ob ponedeljkih, sredi in sobotah ob 1/2. (novi čas) sv. maša in stalno vsaj po dva spovednika. Železniška zveza je ugodna posebno s ljubljanske strani s vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 7. uri 50 minut in pride na najbližjo postajo St. Lovrenc ob 9. uri 28 minut.

Romarji že dohajajo v lepem številu.

Osebo vesti

o Nova maša. V ponedeljek, 14. julija, je imel svojo novo mašo g. Franc Sodja C. M. v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani. Pridigoval je g. novomašniku njegov rojak g. vseučiliški profesor dr. Alojzij Odar. Ko izražamo veleugledni bohinjski družini in njenim sorodnikom svoje iskrene čestitke, prosimo Boga, naj da g. novomašniku v najobilnejši meri vsega, kar je potrebno za vzorno delo v velikem Gospodovem vinogradu!

o Šestdesetletnica svojega življenja je obhajal v petek 11. julija telesno bolan, duševno pa veder in svež upokojeni profesor novomeške gimnazije, dr. bogoslovja in modroslovja, g. Ciril Ažman. I kreno želimo, da se g. jubilaru čim prej povrne ljubo zdravje!

d Ne pošiljajte denarja v pismih. Občinstvo se opozarja, da je prepovedano pošiljati denar v navadnih ali priporočilih pismih. Prepovedano je tudi pošiljati v pismih poštne vrednotnice v vrednosti nad 30 lir.

d Duhovne vaj za učiteljice od 21. do 25. julija pri uršulinkah bodo polzaprtje in se jih lahko udeležijo vse, ki stanujejo doma ali pri znanjih. Pridite!

d Za invalide. Upravičena je bila bojazen, da so bile invalidske prošnje, ki so jim bili priloženi tudi razni važni izvirni dokumenti, med bombardiranjem Beograda uničene. Zdaj pa je ugotovljeno, da so vsi invalidski akti v Beogradu ostali nedotaknjeni — vojna vihra, ki je sicer prizadejala toliko razdejavanja, jim je na čudežen način prizanesla. Razume se pa, da pristojna oblastva v Beogradu teh aktov ne morejo izročiti prizadetim poindencem, temveč jih bodo hranila tako dolgo, dokler se ne bodo razmere povsem uredile, nakar jih bodo po diplomatski poti izročila posameznim pokrajnam bivše Jugoslavije.

d 682 pogrebov je bilo v prvem letu iz ljubljanskih Zal h Sv. Križu. Iz samega mesta pa samo 81.

d Nova meja med Italijo in Nemčijo je nekako sledela: Peč nad Ratačami vzdolž bivše italijanske jugoslovanske meje do točke južno od Ziri, nakar poteka v glavnem na vzhod, kjer je trojna meja med Nemčijo, Italijo in Hrvaško.

d V preizkušnje sprejema zasebne vzorce vina, ki jih pošljejo vinogradniki, vinski trgovci in gostilničarji, Enološki odsek kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani. Ta odsek bo ugotavljal razne vinske bolezni in napake ter dajal navodila za zdravljenje in čiščenje vina. Pri postaji bo delovala posebna strokovna komisija za oceno vina.

d Tri nove gasilske avtobuse je sklenila nabaviti zagrebška mestna gasilska straža. Avtobuse, ki bodo veljali več kot milijon kron, bodo izdelali domači obrtniki.

d 150 mestnih svetnikov in štiri mestne senatorje so odpuščali s 1. julijem pri zagrebški mestni upravi. Približno toliko uslužbencev je bilo odpuščenih tudi pri mestnih gospodarskih podjetjih.

d Razne nesreče. Pri padcu si je zlomila nogo petletna Ivana Zupančič ob šentjurja pri Grosuplju. — S češnje je padel in si zlomil nogo 14-letni Anton Far iz Loškega potoka. — S kolese je padel in dobil nevarne notranje poškodbe posestnik Adolf Sepec iz Velikega Gabra. — Avto je podrl in zlomil nogo 24-letnemu Antonu Šer-

cerju iz Kočevske Reke. — Z voza je padel in si zlomil roko triletni Anton Zgone iz Vidma Dobropolja. — Pri padcu si je zlomila nogo 50-letna posestnica Ivana Dremelj iz Višnje gore.

h Dnevni obroki kruha na Hrvatskem znašajo 200, oziroma 400 gramov za tiste, ki opravljajo težka dela. Olja dobe po 200 gramov, masti pa po pol kilograma mesečno in na osebo.

h Na 25.000 din globo je bil kaznovan neki zagrebški pek, ker je ljudem povedal, da pride dotičnega dne na vrsto še ena peka, čeprav je vedel, da ponovne peke ne bo.

h Uradnicam je prepovedano kaditi v uradnih na Hrvatskem. Prav tako se ne smejo za časa službe šminkati in lakirati nohte.

h Število prebivalstva v Zagrebu se je v zadnjih mesecih zvišalo za okrog 50.000 oseb.

h Nagrade za domoljubne pesmi. Državna radijska postaja v Zagrebu je razpisala natečaj z velikimi nagradami za najboljše domoljubne pesmi. Pesniki morajo biti čisti Hrvati, ki se doslej niso nikoli izkazali kot nevredni sinovi svojega naroda.

h Za mast smejo prodajalci zahtevati na Hrvatskem največ 41,50 dinarjev za kilogram. Suho svinjsko meso pa prodajajo od 50,50 din naprej po kakovosti mesa.

h V Zagrebu bodo strogo kaznovali tiste kopalce, ki ne bodo imeli v zaledju dostojne kopalne obleke. Odredba velja tako za moške kakor za ženske.

h Mešana italijansko-hrvatska komisija je izvedla razmejitve med Hrvaško in novo Ljubljansko pokrajino. Meja gre od točke pri vasi Osilnica in nato po stari meji med Hrvaško in Kranjsko do točke na meji med Hrvaško in Nemčijo in sicer na hribih Gorjancev. Zdal pričakujejo tudi ureditev meje med Hrvaško in Crno goro, ta razmejitev pa bo izvedena tako, da bodo upoštevane sestavine in etnični ter zemljepisni podatki.

h Hrvatsko časopisje poreča, da sta padla v borbah z ostanki srbskih četnikov pri Berkoviču znana ustaša, člana poglavitkove telesne straže Mijo Babiš in Anton Pogorelec. Oba sta bila ob sodelovanju ustaških vojaških formacij in hrvatske državne vojske slovesno pokopana v Zagrebu na Mirogoju. Na krsti obeh padlih ustašev je položil venec tudi poglavitnik, ki je v znak žalosti za padlima ustašema tudi odredil osemredno žalost svoje telesne straže.

Dr. med.

Žnidaršič Ludvik

Je odprl privatno prakso v Žužemberku

h Smrtna obsodba zaradi prikrivanja orožja. »Novi List« poroča, da je naglo sodišče obsodilo na smrt Mato Medača iz Bereka zaradi prikrivanja orožja. Smrtna obsodba je bila takoj izvršena.

h Popis čita. Brezposelni zasebni nameštenci bodo šli po vaseh po vsem Hrvatskem in popisovali količine pridelanih žitaric.

h V Zagrebu je bil ustreljen po obsodbi prekega sode 5. julija 20letni Ivan Bučica, rodom iz Blata, ki je nedavno na prebajališču v Dubrovniku zaklical: »Živela Sovjetska Rusija!«

h Okoli šest vagonov krušine moke potrebuje dnevno Zagreb.

h Poglavitnik dr. Pavlič je izdal zakonsko odredbo, s katero oprošča davnine in taksne dolgeve do leta 1937.

h S 1. julijem je pristojna hrvatska oblast povišala plače državnim uradnikom. Vsak državni uradnik bo dobil po 500 din, njegova žena tudi po 500 din, vsak otrok pa po 50 din več kot doslej. Če sta v državni službi mož in žena, bo žena odpuščena. Izjeme so samo učiteljice in nižje zdravstvene osebe.

h Posebno kmečko banko bočejo ustanoviti na Hrvatskem. Ta naj bi omogočila plačevanje kmetijskih dolgov, izboljšanje zemljišč ter pospeševanje poljedelarskega napredka sploh. Začetni kapital bi morala dati država, nato bi banka samostojno izposojevala. Začetni kapital bi znašal 300 milijonov dinarjev.

h Okoli 1000 Zagrebčanov ni zatekalo svojih stanovanj. Vsem prekršiteljem so za osem dni odvzeli števec in so tako morali ostati ves teden brez električne luči.

h Nov most čez Savo so dogradili te dni v Brodu na Savi. Most je lesen in so ga zgradili nad dosedanjim pontonskim mostom. Most je širok 7 m in 300 m dolg. Zgradili so ga v 20 dneh.

h Nad 40.000 delavcev je zaposlenih na Hrvatskem pri gozdnih delih. Med delavci in delodajalci je v teku nova pogodba, ki bo delavcem zagotovila dopuste, bolezensko zavarovanje in uredila vse potrebno za dobro razmerje med delavci in delodajalci.

h Nove uredbe srbskega sveta komisarjev. Svet komisarjev je na predlog komisarja za socialno politiko in ljudsko zdravje predpisal za konsko odredbo o združitvi sanitetske službe ter uredbo o službovanju zdravnikov v državni in baginovinski službi na deželi. Po tej uredbi morajo vsi zdravniki pripravnik in zdravniki do sedmne skupine, ki še niso služili na deželi, odslužiti eno leto v podeželju.

h Letošnja letev v Srbiji bo dobra. Zlasti prihajajo ugodna poročila iz Banata, ki tvori za zdaj glavno žitnico Srbije.

h Državni zavod za pospeševanje obrti v Srbiji dela s polno paro, da se obrt v Srbiji obnovi. Posebno pozornost obrača prireditvi raznih tečajev. Kot novost bočejo uvesti tečaje za tekstilno pletenje.

h Belgradski žetelci. V bivši jugoslovanski prestolnici so leta 1940 porabili 130 milij. kg žita in 110 milij. kg premoga. Med žitili je bilo 49 milij. kg moke, 13 milij. kg krompirja in zelja, 15 milij. kg čebule, česna, fižola in sočiva, 6 milijon 154.000 kg riža, 242.000 kg makaronov in špagetov, 16.900.000 kg mesa, 4.600.000 kg masti in 4 milij. kg olja, blizu 2 milij. kg masla, smetane in sira, nad 20 milij. litrov mleka, 6 milij. 874.000 kg sladkorja, 190.000 kg medu, 37 tisoč kg marmelade, 3.500.000 kg soli, 50 milij. jaje itd.

g Kuharski tečaj. Po razdelitvi nakaznic za nakup raznih živil se je pokazala potreba po poučitvi žena o pravilni uporabi življenjskih potrebščin. Zato se sedaj povsod kuharski tečaj, ki so vsaj zelo dobro obiskani. Tako je n. pr. kuharski tečaj za Maribor-okolice obiskovalo 1000 žena.

g V štajerskih gostilnah se smejo kruh, meso in mesni izdelki ter mast in vsa jedila, ki so pripravljena s temi hranili, ponuditi gostom le proti predložitvi predpisanih odrezkov živilskih nakaznic. Razna jajčja jedila se smejo prodajati le ob brezmesnih dnehih.

g V Slovenski Bistrici je še 48 konj, za katere se lastniki doslej še niso zanimali. Konji imajo vizgana naslednja števila: 685, 455, 401, 979, 616, 977, 1005, 780, 906, 439, 691, 1029, 677, 720, 613, 815, 212, 488, 1006, 435, 639, 11 (II), 84, 83, 1009, 400, 447, 724, 419, 769, 464, 675, 777, 8 (ali 55), 667, 770, 821, 930, 771, 729, 701, 778, 910, 617, 197, 214 in 29.

g Zagrebški mešani akademski pevski zbor je priredil nedavno koncert v nemškem Gradcu. »Tagespost« piše, da je ta pevski zbor ne prekosljiv.

g Orožniki pri Sv. Trojici so izsledili nevarnega vlomilca Alojzija Gečka iz Gornje Radgone, ki ima na vesti več drznih vlovov po Slovenskih goricah.

g Na Jesenicah je 99 letna Franciška Ogriš tako nesrečno padla na ulici, da si je pri padcu zlomila levo roko. Inž. Julius Kaerlek se je po hujše poškodoval pri padcu s kolese na potovanju iz Ljubljane na Bled. Oba ponesrečenca so prepeljali v jeseniško bolnišnico.

Novi grobovi

V Mostah pri svoji materi in v sredi svojih sestra je te dni odšla h Gospodu po večno plačilo po daljši boleznij plemeniti učiteljica Vida Jakličeva, hčerka rajnega našega vzgojitelja, organizatorja in pisatelja Franca Jakliča. Najnica naj živi v Gospodu! Preostale pa tolaži Bog!

m Umrlj se: v Bregu pri Smartnem pri Kranju posestnik Jakob Vrhovnik, v Metliki Amalija Strokal, v Ribnici posestnik Stefan Gorle. — V Ljubljani so odšli v večnost: Marija Trusnovič, učiteljica Vida Jakličeva, in poštarica v p. Kalin Hedvika roj. Zvolkelj. Naj počivajo v miru!

Uredniška pošta. Obča drž. bolnišnica: Dopolje prejeti.

Razgled no vnetu

Iz Julijske krajine

„Mi smo delali, orali...“

Tako poje cerkvena pesem in nadaljuje: *brasti pa ne bomo dali. Res, ves znojen je kmetov trud, če preden se seme položi v razorano zemljo. Najtežji so dnevi oranja; prav zdaj pred žetvijo se gospodar rad spomni na peso dela in čaka, da mu šrud poplača zisto klasje.*

Letos, ko je vlada toploti naročevala kmetu, naj vsako ped zemlje obrne, ne vidiš zlepa ne na Krasu, ne v Gorah ali med Vipavci žalobne pustote. Vse so preorali, koder se je pač moglo železo zagriziti v zemljo.

Počitek in okrepčilo med delom

Najtežje gre na Krasu. Pogledjte lepo kraško dolino v ogradi. Lepo je okrogla kot gumno. Zalo pa je posebna umetnost v oranju. Najprej okoli in okoli in vsakokrat po sredini noter. Težka rdeča zemlja se masno blešči na soncu in čaka ajde, ajda, ječmena in fižola. Kraševci si otre znoj po razoranem licu in prosijo: »Mi smo orali in sejali, želi bomo pa, če Bog da rajše.« Zdaj brusijo srpe in pogleduje tja bez Volnik in Zekaneč ali se me pripodi oblak z zlokobnim zrnjem v nedrhi.

Lajše delo imata vipavski orač in njegov drug v nizkih Gorah. Dolgo in prebrne, ravne in globoko zajedene so brazde, ki jih orač reže z drevesom. Tod se bo pozibavalo žito in tržak (to je v kraških ustih sir) in bo obrodilo, če bo Bog dal o pravem času moče in vroče. Le tako bo moke za pogosto in polento in vina očeta za tobak, materi za trak, za davke in pijavke. Pri južini, glejte jih, kako režejo hleb zmlačevega kruha in kroži steklenica cekinastega, ugritjejo, kako bo do žetve. No, pa smo že skoraj pri nje začetku in bomo po tleji povedali, kako je Bog dal našim njivam rasti.

Uhugi Brič je pa bolj na kratkem z oranjem in z žetvijo. Njegove grive so bolj za čenjenje in srehut. To mora v mesto na spalco, da gre v denar za potrebe. Za dom je pa treba najvice s šapo ali pokonico prebražati, da bo kaj polente, edine briške moke na knžič. Trdo mora udariti kmetke (to je kolon), da bo lahko ob svetem Martinu uredil račune z gospodarjem. Če Bog, da ne gre polenta na tretji del. Pa vendar bomo še delali, sejali, rasti bo pa ljubi Bog dal. (Nato tiho povedano pa radi takole rečemo: Če je letina: »Hm, hm, smo pridelali.« Če pa je pobilo ali pomnilo, pa: »Zlomka, nič ni Bog dal.«) Ja, je že tako: hvala sebi, krivdo Bogu.

Pa mi skoraj ni, da bi zamerili, ker trud je bil velik, jušine skope. Bog dal, da bi zdaj vsi: Kraševci, Vipavci, Gorjani in Briči pridelali vintle polne moke. — R. L.

Strašno neurje nad Gorico in okolico

V sredo, dne 2. julija, proti večeru je pridivila nad Gorico in njeno okolico silna toča kot je ljudje ne pomnijo, in je napravila na vseh pri-
delkih ogromno škodo. Proti sedmi uri zvečer se je s severne strani čez Potravno pod Ročinjem, prizvala nad Soško dolino grozeča kopica obla-

kov, ki je začela sipati na prijazna naselja in njihova lepa polja debela ledena zrna. V hipu so bila vsa pobočja pobeljena z mrzlo, uničujočo točo, ki je nekaj časa klatila kar suha, potem pa pomešana z močnim nalivom. Med neprestanim bobnenjem gruma in strahotnim šumom se je silvastobelo neurje pomikalo proti jugu in neumljeno razbijalo v vsem pasu, ki ga je zajelo. Oklestila je Kanal, Deskle, Plave, potem preko Sv. Valentina in po Soški kotlini prizrvala nad vzhodno Brdo in Gorico z bližnjo okolico. Tu je toča tolkla nekoliko po pol sedmi uri zvečer. Pomandrala je Podsubotin, St. Maver, Podsenico, Oslavje, Pevno, Podgoro in vzhodni del šentkorjanske lare; na levem bregu Soče je zbila solkansko polje do Kronberga, razdejala goriško polje ter vrtove in nasade v mestu in se preko Standreža pomikala mimo Vrtojbe in Bilj do Mirna in prestopila kraške grebene in se vsula na Kostanjevico in okolico. Tam je zločestno gospodarila — šele po osmi uri. Drugi val uničevanja je zajel Srednjo Vipavsko dolino. Možno prizadete so tam občine Sv. Križ, Skrilje, Kamnje, nesrečni Vrtovin, ki je bil okleščen že pred tednom, Selo, Dornberg in še kaka druga vas, iz katere še nimamo glasu. Toča je bila, kakor smo že rekli, taka, kot je ljudje ne pomnijo. Pogubonosni, belušasti oblaki so se blizili z nekim grozotnim žumenjem. Slopil sem slučajno k oknu in strme obstal: med latniki pred menoj je nenadoma priletelo nekaj kot oreh debelih kosov ledu, ki so nerodno odskočili po tleh. In potem se je nesrečni ples začel. V nekaj trenutkih je bila zemlja pokrita z belim zrnjem, ki je bilo skoraj vse izredno debelo. Bilo je nekaj minut, ki so človeka pretrestle. V nemem strahu se je srce krčilo in prestrašeno šepetalo pobožne vzdihle. Ko so najbolj tesni hipi minuli in se je zrnje začelo redčiti, smo navtrah celo prišli ledenih orehov, ki so imeli tudi rogčate oblike. Od zanesljivih oseh smo slišali, da so posamezni kosi tehtali nad 30 gramov. — Strašno neurje je deloma pokončalo, deloma uničilo vse, kar v teh julijskih dneh raste, cvete in zori po naših poljih in sadovnjakih. Pšenica je skoraj dozorela in smo že prišli z žetvijo. Turčica je v najlepši rasti. Krompir cvete. Fižol in razne druge vrtnine lepo obetajo. Vinogradi so zaradi pomanjkanja galice skrb vseh vinorejcev, ki se nenehoma bore s peronosporo. Breskve so v polnem zorenju in marsikomu v tožbi. In v to plodno in rodovitno življenje je planila ledena smrt in brezobzirno pobijala. Škoda ne moremo podrobno navajati in ne oceniti, je neprecenljiva. Podali smo samo bežno sliko, da sami presodite naš položaj, našo žalost. — V Gorici so bili vsi dvoredni, vsi vrlovi zasuli s listjem in odbitimi vejicem. Še drugi dan smečate goriške ulice niso bile očistene. Tudi na podeželskih cestah dohite pod vsakim obročnim drevmem vse naslano. V mestu je toča napravila precej škode pri brzoinovnem in električnem omrežju in razbila vrsto steklenih verand in streh.

Tri nove sv. maše

V nedeljo, 6. julija, smo imeli na Goriškem tri nove maše, ki so jih peti trije letošnji slovenski novomašniki goriške nadškofije.

V Dornbergu je novomašnikoval g. Mirko Berce iz spoštovane kmetijske družine, ki je izšla iz tri ugledne učitelje.

V Mirnu je opravil prvo sv. daritev g. Efreim Mozetič, tudi sin kmetijske hiše.

V Kobaridu pa je opravil novo sv. mašo gosp. Stanko Pontar, sin vrliga kobaridskega pismonoše.

Vsem trem novomašnikom iskreno želim, naj Bog blagoslovi njih vzvišeno delo!

p Nič več riža med krušno moko. Minister za poljedelstvo in gozdove je izdal odlok, po katerem je v nekaterih italijanskih pokrajinah prepovedano mešati rižovo moko med krušno. Odlok se nanaša na naslednje pokrajine: Lombardija, Piemont, Ligurija, Veneto, Emilia, Toscana, Marche, Umbrija in Lacija. Vsako nadaljnje nakazovanje rižove moke je zašerno ustavljeno. Porabi pa se smejo za kruh vse tiste količine rižove moke, ki jih imajo zdaj mlinci še v zalogi ali ki so na poti v mline.

40 letnica mašništva

V ponedeljek, 14. julija je slavil eden najzaslužnejših duhovnikov tržaške škofije msgr. Jakob Ukmar pomemben jubilej. Pred štiridesetimi leti dne 14. julija 1901 je bil v Trstu posvečen v mašnika. Kot duhovnik deluje ves čas v tržaškem mestu za blagor škofije in zveličanja duš. Sprva je bil kaplan v Rojšanu in pri Starem sv. Antonu, potem profesor na gimnaziji, sedaj ima po odgovorno mesto pri škofijem ordinariatu; poleg tega pa še pridno pridiguje in ga je našli vsak dan v spovednici. Od svojih predstojnikov je bil odlikovan s visokimi cerkvenimi častmi: častni konzistorialni svetnik in hišni prelat papežev. Zaradi svoje ljubeznivosti, gorečnosti in ponižnosti je pri svojih sbratih priljubljen kakor malokdo, tržaški meščani pa uživajo velik ugled. Zvestemu služabniku sv. Cerkve, uvidnemu svetlovalcu svojim sbratom in modremu vodniku pobožnim dušam naj Bog da učinkati v zdravju, zadovoljnosti in sreči še zlati mašniški jubilej in še več.

p V goriško bolnišnico so pripeljali 40 letnega Ivana Pivka, delavca trdke Brez v Črnem vrhu pri Idriji. Pri delu si je hudo poškodoval nogo. Med igro je padla in si poškodovala ključnico šestletna Marija Slaničeva iz goriške okolice.

p Duhovniške vesti. G. Mirko Komjanc, ki je v septembru lanskega leta pol novo mašo in imel potem bolezenski dopust, je nastopil kaplansko mesto v Črničah; g. Mirko Mazora, kaplan v Tolminu, je imenovan za vikarja na Srpenici pri Bovecu; novomašnik g. Efreim Mozetič gre za župnega upravitelja v Tominu, od koder bo oskrboval tudi Lipo; novomašnik g. Mirko Berce je imenovan za župnega upravitelja na Vrtačah; g. Mirko Humar, ki študira višje bogoslovne študije v Rimu, je postal kaplan v Komnu; g. Josip Žorž, kaplan v Komnu, je imenovan za župnika v Mirniku.

p Nadškof Fogar v Gorici. Te dni je došel v Gorico na kratek oddih nadškof Alojzij Fogar, ki zadnja leta stalno biva v Rimu. Pri tej priliki se je v nedeljo, 6. julija, v samostanski cerkvi na Kostanjevici vršila svečanost srebrne poroke nadškofovega brata g. veletrgovca Marija Fogarja in njegove žene Livije. Slovesno sv. mašo je daroval g. nadškof. Kot zanimivost naj navedemo, da se je g. Marij Fogar pred 25 leti med svetovno vojno poročil v Ljubljani pri jezuitih.

p Zetev se je pričela skoraj v vsej deželi. Pridelek bo boljši kot je bil lani. Zal, da se je ponekod zaradi preobillega deževja začela širiti rja, ki je kot peronospora na trti napravila mnogo škode na pšenici. Tudi toča je oklestila mnogo klasja in marsikje občutno škrlila pridelek. Mlatve se bo v kratkem pričela in so že izdani vsi lozadrevni predpisi, ki so številni in natančni, vendar potrebuje, če bočemo doseči, da ne bodo široke ljudske plasti zapadle prehudemu pomanjkanju.

p Toča pada na Krasu. Prejšnji teden je divjala nad Trstom in njegovo okolico več neviht, združenih s hudimi nalivi in mestoma tudi s točo. Dvkrat je toča močno klestila. V mestu je padala med dežjem in ni napravila večje škode, v okolici pa je v nekaterih krajih klestila na suho ter je škoda velika. Posebno hudo je udarjala toča okrog Tomaja. Prizadeti so zlasti vinogradi in sadovnjaki ter povrtnina.

p Za dekana stolnega kapitlja v Kopru je bil od rimske Materije imenovan mons. Jurij Bruni, bivši vodja koperskega semenišča in v zadnjem času župni upravitelj v Barkovljah.

p Duhovniški jubileji. V zadnjem času so praznovali 25 letnico mašništva gospodje Alojzij Pavlin, dekan v Kobaridu, Ciril Munih, župnik na Šentviški gori, in Franc Širaj, župnik v Lokovu. Na praznik sv. Ane 26. julija bodo obhajali 34 letnico mašništva gospodje g. Oskar Pahor, dekan v Mirnu pri Gorici, msgr. Alojzij Filipič, dekan v Gragarju, in Ivan Pabel, župnik na Planini na Vipavskem. 30 letnico praznuje letos tudi g. David Doktorič, ki je šel za izseljenci v Južno Ameriko in biva v Buenos Airesu. Vsem slavstvenim, tistim, ki so še praznovali, in tistim, ki šele bodo, želimo, da nam jih Vsemogočni ohrani krepke in pogumne še dolgo vrsto let in blagoslovi njih delo!

p Kanalska procesija na Sv. goro. Kakor vsako leto, so tudi letos na okronacno Kanalec izpolnili svojo večstoletno obljubo in se udeležili običajne procesije na Sv. goro. Sv. mašo v Marijinem svetilišču je daroval kanalski g. dekan, ki je imel tudi pripraven nagovor na številno zbrane vernike. Lepo je pel domači cerkveni pevski zbor. Popoldne so se nekateri vrnili po novi železniški

na goriške postaje in od tam domov. Bolj žili romarji so je mahali pa kar peš po pobočju hriba, preko Deškel v Kanal.

Jajca se skrivali v Trstu trije razprodajalci na debelo. Skušali so blago spraviti v irga, da bi cene navili. Pa so tiške in njih jajca — nič manj kot en milijon in trideset kosov — našli in zaplenili. Dragoletnike so priprli in jim bodo namesto jajc dali le »mineštroc«. S tem v zvezi so oblasta izdala tržaškim gospodinjam proglas, naj ne plačujejo jajc dražje kot po eno liro in deset in naj dražje prodajalke takoj javijo kvesturi.

Tržaška hranilnica in posojilnica se je na oblastven odlok združila s »Banca della Venezia Giulia«. Obema je postavljen za likvidatorja odvetnik Barbo, ki ima v mestu trgovsko-pravno pisarno. Z ukinitvijo T. H. P. je prenehal najstarejši tržaški denarni zavod.

Na Ko je šel čez prago, se je spotaknil in padel na železniški progi pri Barkovljah pri Trstu 22 letni Italo Jakobin. Nesrečno se je koleasa odrezala obe nogi.

Na Avto, naložen s premogom, je podrl blizu postaje Sv. gora pri Gorici 60 letnega Ivana Carmana. Hudo poškodovanega so pripeljali v bolnišnico.

Za zasluge, ki si jih je pridobil na fronti pri Tebraku, je bil odlikovan z bronasto medaljo Stanislaw Abram, rojak iz Trsta.

Z ekna je padla in se ubila Zlatica Ivanka Vidučeva ob Sv. Lucije ob Soči. Očetu je šla nesreča tako hru, da je neznankam izginil; morda je celo poblašnel.

Na stopnicah je spopadla 16letniemu Josipu Muravcu iz Pevme. Nevarno se je potokel po čelu in si zlomil nogo.

Zenskam prepovedano hoditi v hlačah. Goriški prefekt je izdal dekret, s katerim prepoveduje ženskam na področju pokrajine nositi v javnosti dolge ali kratke hlače. Kdor se pregreši proti tej odredbi, bo kaznovan z zapornim do 3 mesecev in z globo do 2000 lir. Kolesarjem se zapleni tudi kolo. S tem odlokom se je goriška dežela prav umestno pridružila številnim drugim provincam, ki so že prej izdale slične odredbe.

Važen odlok za starše vpoklicanih vojakov. Izšel je odlok, ki določa, da imajo starši, ki imajo dva ali več sinov pod orožjem, pravico dobivati dvojno vojaško podporo za dva sina, trojno podporo pa za tri ali več sinov-vojakov. Takih staršev pri naših kmečkih družinah ni malo in se bo to razveseljivo povečanje blagodejno poznalo.

Obrtne šole. V zadnjih dveh letih se je na Goriškem obrtno šolstvo precej razvilo. Vodi ga poseben pokrajinski odbor. Posebno znana je obrtna šola za vajence solkanških mizarjev, šipkarska v Idriji, za ženska ročna dela v Kanalu in Opatjem selu, za zidarje v Renčah, za mehanike vajence v Gradiški, v Komnu, na Trnovem in drugod. Vseh teh šol je bilo v zadnjem šolskem letu 22, učencev pa 823 in učenk 220. V bodoče nameravajo slične obrtne šole ustanoviti v vseh večjih krajih s posebnim osirom na obrti dotičnega prebivalstva.

Razglas živinorejcem. Da se zagotovi preskrba z mesom za vojaštvo in prebivalstvo, je v Uradnem listu izšel odlok, da je treba 1. julija zjutraj ali takoj naslednje dni prijaviti vso živino: konje, govedo, prešiče, ovce sin koze. Določene so velike kazni za kršilce tega odloka.

Nesrečna smrt. Ono soboto dopoldne se je na goriškem Travniku pripetil žalosten dogodek. Mimo vladne palače se je peljal na kolesu dvainštridesetletni kmečki gospodar Reja s Kozane v Brdih, brat odvetnika Reje. Nasproti mu pridrvi izra rašelskega ovinka vojaški sanitetni avto. Ker je bil asfalt sklizek, je avto zaneslo v nesrečnega moža, ga je zadelo v čelo in vrglo pod kolesa: izdihnil je na mestu. Nesrečni dogodek je bridko pretresel številno množico, ki se je natekla okoli kraja nesreče. Se bolj presunjeni pa so bili domači, katerim tudi ni želimo, da bi jih Bog potolažil.

Pozor! Goriški prefekt je dal razglasiti, naj se prebivalstvo nikar ne ustavlja, ko gre mimo letališč, skladišč, električnih central in sploh vojaških objektov. Prepovedano je tudi ustavljanje blizu žitnih silosov in sličnih zalog ter na mostovih in viaduktih. Ne sme se hoditi po železniških progah ter plavati blizu mostov. Še strožje je prepovedano nagovarjati straže, ki patrolirajo poleg omenjenih objektov, še manj pa fotografirati. Na povelje straže se pa mora vsakdo takoj ustaviti, sicer sme viraš uporabljati orožje!

Dve, tri iz Amerike

V Lorrainu je pred kratkim izdihnil svojo dušo Mrs. Mary Horvat, stara 82 let. — V Strabane je pred kratkim umrl rojak Anton Stanovič, star 58 let. Doma je bil od Mirne peči na Dolenjskem in je bival v Ameriki okoli 40 let. — V Clevelandu je v mestni bolnišnici preminul rojak Anton Hočevar v starosti 32 let. — V Genevi je po dolgi bolezni odšel v večnost rojak Jožef Coprič v starosti 59 let. Omenjeni je prej več let stanoval v Euclidu. Doma je bil iz Vipole pri Gorici, odkoder je prišel v Ameriko leta 1911. Zapušta soprogo Marijo roj. Bregantli. — V Forest Cityju je pred kratkim umrla rojakinja ga. Marija Jagrič. Doma je bila z Vač pri Liti in je bivala v Ameriki 30 let. Zapušta moža, tri sinove in eno hčer. — V Clevelandu je umrl tam dobro poznani rojak Jožef Blatnik v starosti 69 let. Doma je bil v Drašči vasi, fara Smihel pri Žužemberku. Pokojni je bil tudi veteran v špansko-ameriški vojni. Zapušta soprogo Ivano, sestro in več drugih sorodnikov, V starem kraju pa več sorodnikov. — V Calumetu je preminula rojakinja Marija Lakner. Doma je bila v vasi Zagordec, fara Stari trg v Beli Krajini.

Drobne

Za kavne nadomestke potrebojijo v Nemčiji 500.000 ton žita na leto. Nemški listi priporočajo pitje čaja, da bi se žito raje porabilo za pitanje svinj.

Vročinski val je te dni preplaval Daneko; v Kodanju je umrlo več ljudi na sončarici.

V angleškem premogovniku Whitehavenu je eksplozija janskega plina ubila 12 rudarjev, 14 pa hudo poškodovala.

Samo 40 do 85 gramov kruha na dan znaša krušni obrok v španskem Madridu.

Silna neurja in prelomi oblakov so povzročili zadnje dni v Turčiji veliko škodo; žetev bo hudo trpela.

Osnrednje glasilo nar. soc. stranke v Nemčiji »Völkischer Beobachter« bo odslej kot prvi nemški list izhajal v latinici in ni več v gotici (strogo nemške pismenke).

Petina ljudi na Japonskem živi samo v šestih velenstih, in sicer v Tokiu, Osaki, Nagoyi, Kyotu, Jokahami in Kobe.

Najbolj divjaška metoda modernih vlomilcev.

Naznanila

Na živinski sejem za prašiče, govedo in konje bo v ponedeljek po sv. Jakobu, 29. julija pri Materi božji Dobrega sveta na Slinovcih pri Kostanjevici.

Na 15. julija izide sedebna nova knjižica: »Zakaj«. Izmed zadnjih knjižic posebno priporočamo: »Dolorec« in »Dekleta«. Vse povojne knjižice so izredno sodobne in se same priporočajo. Sedaj je cena knjižice 50 c. Letna naročnina je 12 lir. — Uprava »Knjižice«, Rakovnik.

Nekaj dobre volje

Pred sodnijo. »Le čemu tajite! Saj vas je vendar sam stražnik dobil, ko ste s knjižkom hoteli blagajno odpreti.«

»Če vam pa rečem, da je nisem hotel odpreti! Šlišal sem le, da je v banki zmrznil denar, pa sem ga hotel odtajati.«

Sreča v mesreči. »No, si imel srečo pri zadnjih konjskih dirkah?«

»Pa še kakšno! Pri zadnji dirki sem mimogrede našel na tleh dvadinaški novc, da mi ni bilo treba peš domov krevljati.«

Kaj šele bo! Miha se pijan poganja domov. Med potjo se je zaletel v gosposkega človeka, ki ga je udaril za uho, da je Miha videl sedem sonc pri polni luni. Pa pravi Miha: »Ka... ka... kaj sem še doma?«

Radevednost. »Si še vedno zaročen z Marušo?«

»Nič več.«

»Nič več? Potem ti iz vsega srca čestitam! Kako si se pa znebil pošasti?«

»Poročil sem jo!«

V prodajalni. »Prosim za dve kronci zmešanili sladkorčkov,« kupuje Tonček.

»Na, Tonček, tukaj imaš dva sladkorčka, pa si jih sam zmešaj,« pravi prodajalca.

Prepozno. »Torej vendarle primate, da ste pobrali tisti večer listnico, ki je bilo v njej tisoč lir, Zakaj je niste nesli na policijo?«

»Je bilo že prepozno, gospod sodnik.«

»Pa drugi dan?«

»Ni bilo že nič več v njej.«

Sporazum. »Natakar, plašajte — Neznani tuje, ki se je nekam »precej« sumljivo obnašal, da natakarja ček, ki ga pa natakar vljudo odkloni. Sumljivi gost da poklicati gostilničarja in se pritoži: »Zakaj ne jemljete čekov?«

»Mi je prav žal,« se je zvijal krčmar, »kajti namreč morate vedeti, da sta Gostilničarska združenja in Zveza bank šele pred kratkim sklenili sporazum, po katerem mi, gostilničarji, ne bomo menjavali čekov in banke ne dajale juhe.«

Od kod si, dekle, ti doma?

»Čudno, da se je to znanje razdrla in se nista vzela Peter Kalja s Ceste in Micka Goljeviček iz Kanala in bi prišel on k njej kot pristopavec.«

»Najbrž je dobro in prav, da se je ženitev razdrla. Peter ga večkrat rad pije in zato je pač bolje, da otane Micka v Kanalu in Peter na Cesti kakor pa, da bi bil Peter v Kanalu in Micka na cesti.«

Nebenega!

Neki grof, strasten lovec in dobrojedeč, je nekoč povabil znanca na par jerebic. Ko so bile že pečene, gospodarja in povabiljenca pa še ni bilo, se je kuharica lotila jerebic, kajti bila je lačna in laskana na divjaštvo. Ko sta prišla grof in njegov prijatelj — jerebic ni bilo več. Toda kuharica si je srečno pomagala iz zadrege.

Najprej je prosila grofa, ne da bi povabiljenec kaj slišal, naj nabrusi nože, češ da jih ona ni utegnila zaradi obilice opravkov. Radevolje se je grof spravil na delo, obenem pa je mislil na sočnate jerebičke, katerih vonj mu je prijetno udarjal v nos.

Kuharica pa je nato povabiljenca zašepetala v uho: »Pazite se! Gospod ima danes napad.« — »Kakšen napad?« vpraša gost. — »I, kakšen! Blaznost! Ali ne vidite, da brusil nože?« — »Da brusil nože?« ponavlja začuden povabiljenec. »Pa zakaj?« — »Boste že videli. Ali ne veste, kaj pomeni gospod grof, kadar dobi napad? Ušesa poroče vsakemu, ki pride predenj.« — »Za božjo voljo!« vzklizne prestrašeni prijatelj in — ne da bi poslušal kuharice dalje — jo ubere v divjem begu po stopnicah.

Grof vpraša ves začuden žensko: »Kaj se je zgodilo? Zakaj beži?« — »Joj, kaj niste ničesar videli, gospod grof? Pograbil je jerebico in zbežal.« — Grof je bil ves obupan. Skoči k oknu in vidi prijatelja, ki beži čez trg, kolikor ga peto neso. Ne mara se niti ozreti. Grof pa laha z nožem v desnici in vpilje za njim: »Vsaj eno, vsaj eno!« A gost beži in se drži za ušesa, kričoč: »Niti eno, niti eno!«

Dopisniki! Pošljajte nam zopet redne novice. Širite naše časopisje

Neznana dežela neznani ljudje:

Tibet in Tibetanci

Tibet je na zemlji največja in najvišja planota, ki leži sredi Azije in meri 1.300.000 km². Dasi je Tibet skoraj petkrat večji kot bivša Jugoslavija, ima vendar komaj 6.500.000 prebivalcev. Planota je visoka 3000—5000 m; vanjo posega do 7500 m visoke gorove Kvenlun, a na jugu jo obdaja najvišje gorove na svetu, Himalaja.

Šedanj najvišji budhistični cerkveni poglavar — Dalai-lama — sedemletni deček

Zapadni del Tibeta je brez stalnih rek in ima obširna slana jezera. Podnebje je celinsko, z vročimi poletji in ostrimi zimami. Padavin dobiva planota zelo malo, posebno njen zapadni del; tudi snega pada malo.

Vzhodni del planote je rodovitnejši od zapadnega. V okolici Lhase, glavnega tibetanskega

mesta, v višini 3630 m, v kakršni leži pri nas večen sneg, uspevajo že pšenica, grah, krompir, bob itd. Pa tudi drugod ni planota brez življenja, nasprotno: polna je življenja povsod, kjer poganja le borna trava iz zemlje. Tako zvani jaki, ki so jih že udomačili in ki nadomeščajo našo govejo živino, nadalje divji osli, antilope, volkovi, medvedi in razni glodalci se pasejo včasih v ogromnih čredah po obširnih planotah.

V južnem Tibetu je prebivalstvo večinoma stalno naseljeno in se peča poleg živinoreje s poljedelstvom, na severu pa žive v klobučinastih jurtah (»šotorih«) pastirji ali nomadi, ki potujejo s čredami iz kraja v kraj.

Tibetanci so le vejica ogromnega mongolskega plemena, ki mu pripadajo med drugimi Kitajci, Japoneci in sosedje Tibetancev — Mongoli v ožjem pomenu besede.

Po visokosti, telesni moči in resnosti se Tibetanci odlikujejo od ostalih mongolskih narodov. Polti so vobče rumene, ki pa postane pri delovnih slojih na obrazu in rokah popolnoma temna, dočim imajo premožnejši sloji skoraj tako svetlo polt kot Evropejci. Temna polt izvira le deloma od vetra, v večji meri pa od nesnage, ki se nabira na obrazu in rokah. Še temnejšo polt imajo ženske, ker si mažejo obraz in roke z mastjo in drugimi pridatki, ki naj varujejo kožo pred ostrimi vetrovi.

Življenje tibetanskih nižjih slojev je precej borno. Njih glavna hrana je poleg sira in mleka tako imenovani opečni čaj (čaj, stisnjen v trde kose kot opeka), ki velja po vsej Srednji Aziji za plačilno sredstvo ali denar. Dobivajo ga iz Kitajskega v zameno za sol. Pripravlja se iz čajnih odpadkov, ki se stisnejo v obliko opeke. Ta čaj pa Tibetancem ne služi toliko za pijačo, nego za jed. Kuhajo ga skupno z ječmenom, sirovim maslom, mlekom itd. Za Evropejca menda ta godlja ni, toda použiti jo mora, če se mu tudi obrača želodec, ker ne sme žaliti gostitelja. Vsakemu gostu nalije gospodinja za prvi pozdrav v leseno skledico, kakršno nosi vsak Tibetanec vedno na vrvič krog vratu, vročega opečnega čaja. Gost vzame nato od gospodarja žlico moke in jo strese v čaj. Srečen tisti, ki ume moko zmesiti v cmok, da lažje zdrsuje po grlu, kakor na pol surovi lep, ki sicer nastane. Premožnejši sloji uživajo tudi meso, dasi jim njih vera prepoveduje ubijati ži-

Umrli tibetanski Dalai-lama

vali. Klanje in pobijanje živali je dovoljeno le posebni kasti (stanu).

Za kurivo uporabljajo Tibetanci posušeno blato domačih živali, ker se les le težko dobi in je torej zelo drag.

Cerprav je Tibet zelo bogat najrazličnejših rud in draguljev, vlada tam na aplošno revščina, zakaj od naravnega bogastva imajo Tibetanci le malo dobička, ker jih baje preveč izkoriščajo Kitajci in mnogostevilni budhistični samostani.

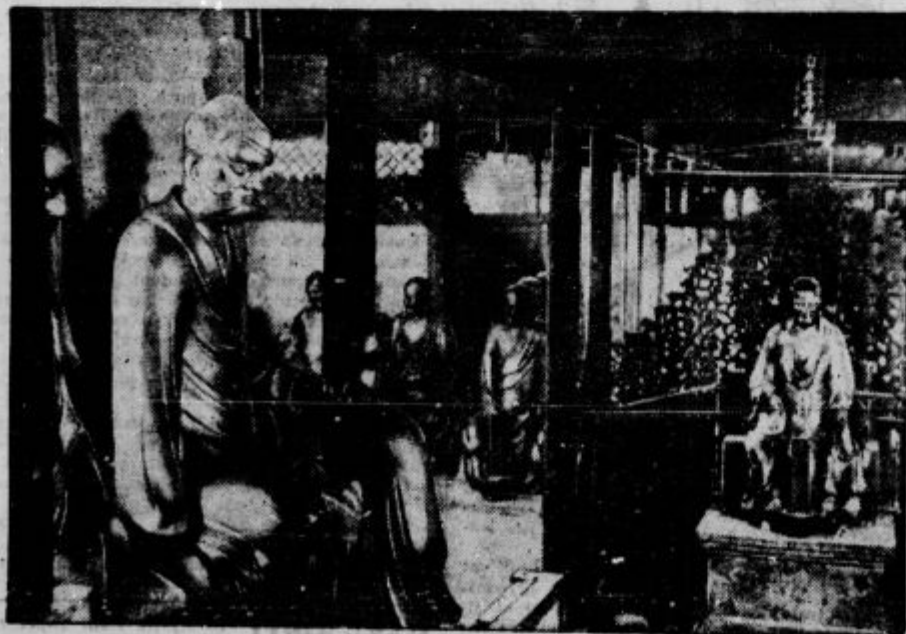

Budhistični menih s tibetanske gore Tai-shan

O zgodovini Tibeta ob drugi priliki. Rajši še nekaj o veri in verskih obredih Tibetancev.

Tibet je več ali manj pod kitajskim okriljem stoječa budhistična cerkvena država. Vladajoči stan so budhistični menihi — lame, ki žive v samostanih in tudi izven njih. Vsaka osma oseba je budhističen menih. Dasi je tudi precej ženskih samostanov, vendar prevladuje število menihov. Nekateri budhistični samostani so kar celo mesto zase s 300 do 400 stavbami in s 3000 do 7000 budhističnimi menihi. Največji samostani so v okolici glavnega tibetanskega mesta Lhase. V prestolnici sami so našli že 18.000 budhističnih menihov. Vsi menihi, lame imenovani, žive od beračenja.

Tibetanci so, kakor že mimogrede omenjeno, pripadniki Budhove vere. Budha je nastopil v 6. stoletju pred Kristusom v Indiji kot oznanjevalec nove vere. Učil je, da je vse na svetu ničevost, torej tudi življenje. Rešitev človeštva — je učil Budha — je mogoča edino v uničenju brenene-

Temple 500 Budharib učencev v Hankovu

Zemljevid Kitajske: približno v sredi Tibet s glavnim mestom

Tibetski budhistični menih

trepeta pred njimi prav zaradi njihovih čarovniških spretnosti.

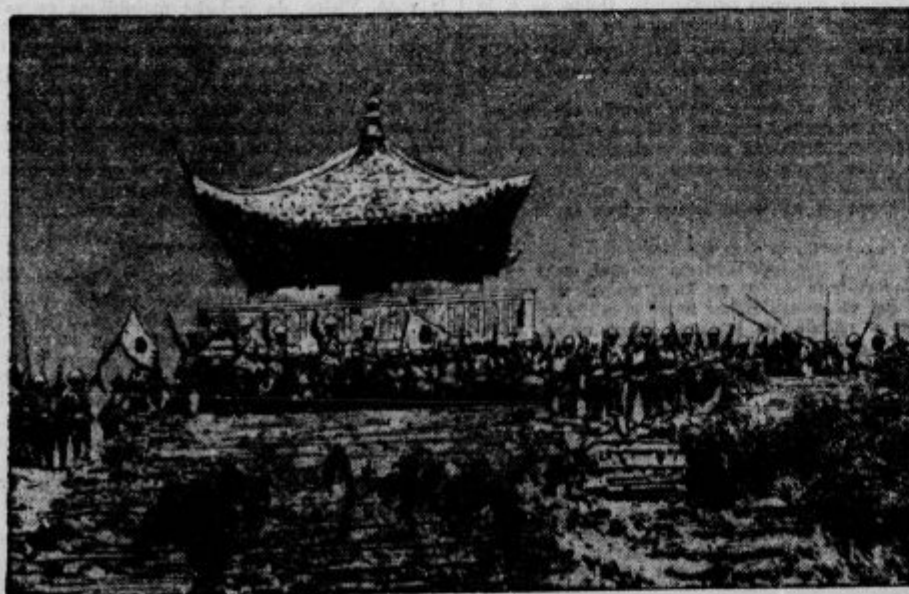
Družine so velike. Dokler je oče živ, ostanejo vsi sinovi z njim tudi po ženitvi v isti hiši. V mnogih tibetanskih hišah je razširjeno mnogomoštvo. Pri bogataših pa je v navadi tudi mnogoženstvo. Naravna ženitev enega moža z eno ženo je v Tibetu le redek pojav.

Budhistično svetišče v Tibetu, ki ga je odkrilo letalo

Trupla tibetanskih poglavarjev so deležna posebnih skrbí in obredov, zakaj ti poglavarji veljajo za utelešena božanstva. Navadne lame pokopljejo na skupna pokopališča. Vse druge Tibetance in Tibetanke pa čaka konec, ki ni preveč privlačen. Lama mrliča razseka na drobne kose. Orli požoro meso, kosti pa pospravijo psi, ki jih nalašč za ta posel vzdržujejo in postijo. Zato ne najdemo v Tibetu nobenega pokopališča.

Kako obširno in hvaležno, a obenem nad vse težavno polje udejstvovanja bi imela na visokem Tibetu naša katoliška Cerkev!

Tempel Budhe na Kitajskem

Fr.
Jakič

V pustiv je šla

Ni mu hotelo v glavo, kaj bi se bilo v Hudem Koncu zgodilo takega, da je morala pro. Kolikor je poznal zeta, je vedel, da je pameten možak, in tudi hči ni do nocoj nikdar dejala ničesar čeznj, celo stara dva je hvalila, da ji gresta na roke. Sedaj ni mogel odločiti, kateri je kriv, ali Matija ali Mica; previdne je pa sodil, da najbrže vsak nekaj, kakor je že navada v takih slučajih. Da je pa šla precej v pustiv, je bil jezen, ker je vedel, da se domače nasprotje s tem le še povečuje, ako se tako ljudem razglašajo. Sklenil je, ne poditi je nazaj, ampak počakati, da zve natančno, kako je bilo in se bo vse izšlo.

»Oh, oh, oh,« vzdihne mlada žena, ko pride v izbičo in se zgrudi na klopi. Solze ji lijo curkoma po gladkem licu in ji lajšajo bol. Očetove resne besede so jo skoro osrdnile. Žal ji je bilo, da je prišla domov.

»Oh, ti Mica moja ljuba, zakaj mi nisi prej črhnila ničesar o svojem trpljenju? Kako si mogla toliko časa prebivati tam dol, zakaj nisi že prej pustila vsega tam in prišla domov?« jo izprašuje mati. »Sedaj te pa ne pustim nazaj in kadar pride pote, mu jih povem, da bo pomnil. — Le potolaži se! — Ej, veš, oče ne misli nič hudega, govori brez premisleka. Nikar mu ne zameri! Rajši mu povej, kako je bilo vendar!«

Mica je morala, daš nerada, ponavljati vso. Mati je sopes pomljovala svojo hčer. Ker se pa Mica ni hotela več razgovarjati, jo zapusti mati, naj bi se ulegla in počila od hoje, naj bi za nekoliko pozabila svojo nesrečo.

»Oh, kaj sem storila! — Kaj mi je bilo, da sem prišla domov?« se izvije mladi ženi iz prsi. Nasloni se ter bridko vzdihuje in joka.

Nato premišljuje zadnje dogodke, zlasti kaj je pripravilo, da je bežala od hiše. Sedaj čle vidi, da so bili vzroki precej malenkostni, da ni bilo treba zaradi njih od moza. Res je pil nekoliko preveč, res mu ni bila všeč večerja, ali komu pa vendar tekne prismojena kaša? In tepel? — Kako jo je? Suknjo je vrgel vanjo, to je bilo vse. — In zato je šla v pustiv? Vest ji je dejala, da ni storila prav, da se je prenegala. Kaj bi storila sedaj? Pač ji je velevala pamet, naj se vrne, k možu jo je vlekljo tudi srce, a tega ji ni dopuščal ponos. — Hotela ni, da bi se norčeval z njo mož, češ: »Ali si se rada vrgila? Ne moreš biti brez mene? Hahaha!« Hotela ni elati posmeha starih dveh in zasmevanja vaščanov. Tako je obvisela na Babjih Gredéh.

Drugega dne ni hotela nikamor iz hiše, pa je tudi silili niso.

»No, ali si že kaj modročija?« jo je vprašal oče jutraj, potem je pa ni več nadlegoval.

Mati ji je nosila jedi in jo tolažila, zakaj vedno jo je silil jok. Tolažila jo je, da ji bo boljše posledje pri možu, ko bo videl, da noče več toliko trpeti. Vzbujala ji je upanje, da skoraj pride ponjo. Ubežnica je pestovala otroka, pritiskala ga k sebi in poljubovala, kadar je bil pa v zibeli, tedaj je šivala. Solze so ji kapljale na šivanje, pogled ji je pa uhajal skozi okno, koder se je lepo videlo tja na Hudi Konec.

»Oh, da bi bila že kmalu tam!«

Kadar je šel kdo mimo okna se je naglo odmaknila, da je ne bi opazil, zakaj sram bi je bilo, ako bi jo videl kdo doma. Ljudem se pa težko kaj skriva. Ta in oni je silil pri Strokovi otroški jok. To je bilo pa čudno, ker Strokovi niso imeli tako majhnih otrok. Nekaterim ženskam, ki so bese prihajale pod oknom, se je Novljanica prepozno umikala; tako so kmalu izvohale, kdo je v izbiči. In stiskale so glave, skrivnostno si namežikovale in se šušile, kaj to pomeni, da je Strokova Mica doma. Oj, to je bilo toliko govorjenja po Babjih Gredéh, kakor prej še celo leto ne. Ko pa je prišla kokošarica Marjanka s svojim košem po piščeta na Babje Gredéh, je povedala, kar je slišala v Hudem Koncu.

In ženske so dejale precej:

»Oh, saj smo vedele, da bo takof! Pravilo smo jim, da ji ne bo dobro, pa so jo le ponujali ven in ven na Hudi Konec. Na, sedaj pa imajo! Ispolnjuje se, kar smo jim prerokovali.«

Strokova Mica je pa vedela, da ni tako hudo pri Novljanu, kakor so si domisljale klepetave sosedice. Komaj en dan ni videla moža in domovanja v Hudem Koncu, že ji je bilo tako hudo in dolg čas, da skoraj ni mogla prestajati.

»Oh, da bi bila že skoraj tam dol!«

Drugi dan ji je bilo še hujše. Preudarjala je, kako bi poravnala storjeno napako. Ni ji kazalo drugega, kakor skesano iti k možu. A ponos ji ni dopuščal tega koraka.

Tretji dan ji pa kar ni bilo več živeti. Izpraševala je mater, kaj naj stori. Mati, misleča, da si hči ne želi ničesar bolj, kakor biti daleč proč od moza, ji prigovarja, naj ostane, dokler ne pride sam pohlepno ponjo. Hči si je pa mislila: »Oh, kdaj čle bo tole in je jokala še hujše.

Vest ji je dejala: »Pojdi domov!« — Toda neki isti glas ji je odgovarjal: »Nikar! Ti ne veš, kako se ti bodo posmehovali!« Zopet je zmagal ponos.

Zvečer se pa kar odloči, češ, nazaj grem, naj bo karkoli. Odpravi se, poveže otroka trdneje, hoče ga zadeti na glavo, oh, pa se še nekoliko obotavlja in pomišlja, in lejte: vrnitev se ji je zdela nemogoča in tako sramotna, da rajši ostane na Babjih Gredéh.

V.

Bog ve, kaj počne sedaj ona, ali kaj misli name, ali nič, ali je kaj hudo in jezen, ker sem šla, Bog ve?« ugiblje ubežna žena v temni izbiči in ziblje dete svoje in njegovo.

»Bog daj, da bi bila kmalu pri svojem možu, nikdar več ga ne zapustim, potrpeti hočem z njim, obeta sama pri sebi, potem pa molim in prosim Boga, da bi ju zopet združil.«

Ko je bila tako zatopljena v molitev, začuje pod oknom znano hojo in kmalu nato se odpro vrata v hišo, in nekdo izgovori:

»Kje pa je ona? Ali je ni pri vas?«

Pri tem glasu Novljanica poskoči, srce ji zatrepeta od radosti in po vsem životu jo prešine nepopisno veselje. Še so ji solze rostle lica, toda bile so solze radosti.

»Moj Matijal moj Matijal!« vzklikne polglasno pred se. Skočila bi mu bila naproti, objela bi ga in ljubo pritiskala k sebi. Oh pa ta vest ji je ustavljala korak. Kdo ve, ali ji je odpustil, ali je prišel ponjo z dobro mislijo v srcu. Pokazati ni hotela niti svojim niti njemu, kako težko ga je pričakovala, kako je hrepelena po njem, kako ji je bilo hudo in bridko, ker se je bila prenegala. Zato je sedla nazaj na stol, poslušala vsako besedo ter ga nestrpno pričakovala. Dobro se ji je zdelo, ker je že vsa odpravljena na pot.

»Kam pak naj bi bila šla, ko ni pri tebi!« odvrne majka osorno, vsa razvnetla za srečo svoje hčere in jezna na njenega moža.

»Kaj sta vendar imela?« vpraša oče počasi.

»Eh, malenkost, začne težko Novljan; ko pa vidi hlapca, dekle in svojo vsakojno, mu je postalo pripovedovanje še težje.

»Kje pa je vendar ona, da je ni tukaj?«

Takrat se pa vrata izbičice odpro in Mica se prikaže:

»Tukaj sem, le sem pojdit!«

Čutila je, v kaki zadreki je mož, zato ga je poklicala; bala se je pa tudi, da bi ga oče in mati kaj ne oštevala, kar se ji je zdelo krivično; saj si je očitala, da je sama vsega kriva, da je on nedolžen.

Hito stopi v izbičo in ji šepne:

»Ali greš nazaj? Nocoj?«

»Precej, odvrne ona.

Potem prideta oče in mati, da bi morda poravnala, ako bi se še kaj pričkala, svetovala jima to in ono ter jima povedala, da ni lepo, ako se ne zbogata. Zlasti mati je imela celo kopo krepkih besedi, s katerimi bi oprijela neumljenega zeta. Bala sta se, da bi se hči branila vrniti se. Toda, o čudo! Videla sta, da je hči le vse odpravljena. Mati ni vedela, kaj bi dejala. Oče pa vpraša:

»Kdaj pa bosta vendar pametna? Zakaj se ne zbogata?«

»I, nu, saj ni bilo nič takega! Pojdiva, Matija!« silila ona.

»Pa pojdiva? Ali boš ti nesla? Ne bo li prateko?« jo ljubeznivo vpraša Matija in si hoče oprtati zibel.

»Pusti! Pusti! Nesla bom jaz tagljet! Nesi rajši tole!«

Vrže mu culo.

Nekoliko sramovala sta se starih dveh, sramovala sta se drug drugega, zato sta bila tako malobesedna, tako nagla.

Oče in mati sta bila kar osupla, ker sta se mlada sprijaznila tako hitro. Čudila sta se, da se jima je tako mudilo, da se nista hotela ustaviti tudi na njune prošnje.

Molče sta korakala vtrče ali pa drug za drugim, kakor je bila pot. Nobeden ni mogel začeti razgovora, dasi sta si imela povedati mnogo, ker že dolgo nista govorila, niti se videla. Kako sta se kesala sedaj, da je bil prišel razpor, kako sta se pa tudi veselila, ker se je vse tako hitro in lepo poravnalo!

Ko sta prišla na pol pota, je izpregovorila Novljanica:

»Odpodijva si! Peče me že v glavo!«

Novljan ji pomaga postaviti zibel na tla.

Nekaj časa stojita molče, nato pa izpregovori Matija, rahlo očitač:

»Zakaj si bila vendar šla?«

Mica ne odvrne ničesar, le neka moč jo potegne k njemu, razprostre roke in ga strastno objame ter poljubi.

Pozabljeno je bilo med njima vse, ljubezen je bila še iskrenejša. Sramovala se nista več, živahno sta se razgovarjala do doma.

Novljan je imel zopet ženo in otroka in bil je presrečen.

V zadovoljnosti in ljubezni Eivita še danes, včasih se tudi malo spreta, ako še mora biti, vendar ne gre Mica nikdar več v pustiv. Pozabiti ne moreta, kako jima je bilo takrat hudo, in se skrbno ogibljeta vsega, kar bi ju razdrla.

Nel — Mica Novljanova ne gre v pustiv nikdar več!

(Konec.)

Pozabljen zaklad

Le 1870. je ameriška šolska ladja »Mercur« vozila mimo Long Islanda pri New Yorku. Na krovu je bil tudi neki novoporočen par. Ko nihče ni mislil na kako nevarnost, je službojuči častnik dobil povelje, naj takoj spusti v morje reševalni čoln. Ni bilo treba reševati ljudi, marveč le drobno knjižico, ki je nevesti po nesreči padla v vodo. In ker je bila nevesta »kraljica« ladje, ji je kapitan naredil to uslugo ter ukazal rešiti njen »zaklad« iz valov. Častnik je z mornarji povelje tudi izvršil in knjižico rešil. Nevesta se je seveda čutila silno počaščena. Za knjižico ji pa menda ni bilo dosti mar: ko se je izkrcala, jo je namreč na ladji pozabila.

Prišla je v roke častniku, ki jo je bil rešil iz vode. Misleč, da je kaka zaljubljena povest, jo odpre. A kako se mu nosi povesi, ko spozna, da je knjiga nabožne vsebine. Zapre jo in odloži. Toda med tistimi vrticami, ki jih je prebral, ga je neka misel tako presunila, da je vzel knjižico spet v roke, jo bral, bral, dokler ni cele prebral. Naravnost poži jo je, kakor pravimo. Kmalu potem se je zgasil v New Yorku pri katoliškem duhovniku, da bi ga poučil o verskih resnicah.

Tako Bog uporablja malenkostne in smešne dogodke, da ujame in nase naveže izgubljene duše.

Novi nadomestki za zobe. Na letnem zborovanju nemških zobozdravnikov je eden izmed vodilnih strokovnjakov v tem področju, prof. Schönbeck, poročal o novih nadomestkih za zobe, ki utegnejo v zobozdravniški vedi povzročiti pravi prevrat. Zlato in kavčuk, pravi prof. Schönbeck, postaneta v bodočnosti za te namene odveč. Uporaba zlata za zobe pomeni velike razsipnosti. Le v Nemčiji gre letno za kakšnih 15 milijonov mark zlata v zobe. Nadomestek za to zlato imajo danes v dveh novih zlitinah, izmed katerih sestoji ena iz srebra in paladija, druga pa je posebno trda zlitina jekla, ki vsebuje vitalin. Kar se tiče kavčuka in gume, ju je v zobozdravniški praksi mogoče nadomestiti s določnimi smolami. Končno je prof. Schönbeck poročal, da so tudi aluminij zateči v veliki meri uporabljati za izdelavo umetnih zob. Posebno plosbe iz aluminija so se dobro obnesle.

ZVON NEKDAJ IN DANES

Med davnimi in mnogovrstnimi človeškimi iznajdbami je morda iznajdba zvona ena izmed tistih, ki je najbolj ostala nespremenjena. Z ob modernega napredka se ga ni lotil kot toliko drugih stvari in ga je pustil v njegovi ljubki starodavnosti.

Brž ko je človek toliko napredoval, da je znal izdelovati v ognju lončene posode, ki jih je prej sušil le na soncu, je že dobil glasbilo, iz katerega je izvajal zvok.

Skrivnost zvona je bila odkrita. To iznajdbo je pradedni človek, ki je prišel k nam iz srednje Azije kot pastir z nešteti čredami, sčasoma tudi praktično izbral. On je bil namreč tisti, ki je začel prvi uporabljati lončeno posodo. Toda bilo je treba še čakati bronaste in železne dobe, da je človek dobil prvi zvonec v današnjem smislu besede.

Svelo pismo nam na prvih straneh pripoveduje o Tubalkajnu, predniku vseh kovinarjev, ki je učil umetnost vliivanja vseh vrst medenastega in železnega orodja. Ali je bil tudi zvonec v vrsti tega orodja?

Ko svelo pismo z veliko natančnostjo natevava duhovniških oblačila v eni izmed Mojzsovih knjig, daje tudi naročilo, ki se nanaša na vijolično Aronovo obleko:

»Naredil boš okrog na njegovih robovih granatna jabolka vijolične, škrlatne in temno-rdeče barve. Ob vsakem granatnem jabolku boš okrog in okrog obesil zvončke. To obleko bo nosil Aron, ko bo vršil svojo službo, in zvončkanje ga bo naznanilo, kadar bo stopil na sveli kraj pred večnega Boga.«

Se mnogo prej so poznali znan zvonec na Kitajskem, kjer je dal kakih 2261 let pred Kristusom neki cesar viliti dvanaest zvonov, čigar razporejeni glasovi so odgovarjali peterim tonom glasbene lestvice.

Stari Egipt je poznal brnaste zvonce. Grki in Rimljani so jih uporabljali v razne namene.

Voz, ki je peljal zemeljske ostanke grškega kralja Aleksandra Velikega, je bil okrašen z zvonci ter oznanjal že od daleč njegov prihod. Vleklo ga je 64 mul, ki so imele vsaka na sebi zvonec iz zlata.

Sveti hrasti v dodonskem gozdu so dajali preroške napovedi s pomočjo zvoncev, obešenih na njih veje. Ko je zapihal veter, so zvonci začeli zvoniti in poganski svečeniki so iz tega zvonjenja prerokovali bodočnost.

Grški pesnik Aristofan omenja, da so voljaki med svojo nočno službo nosili zvonček. Če so trgovci hoteli sporočiti, da imajo na trgu kaj na prodaj, so zvončkali z zvoncem. V Atenah in v Rimu so poganski svečeniki z zvonci klicali vernike v poganska svetišča.

Na zapadu si je krščanska vera prisvojila uporabo zvonov okrog potoja stoletja. Škof Gregor Turski (umrl l. 596) poroča, da so služili kot znamenje in da so klicali menike k božji službi. Toda šele pod kraljevanjem Karla Velikega se je uporaba zvonov razširila po vsej Evropi.

V osmem stoletju je veliki učenjak Alkuin, ki je dobil od Karla Velikega tri opatiije in je ustanovil v Parizu, v Toursu in Aix-la-Chapelle šole, prvi začel s krstom zvonov. Od tedaj so dobili zvonovi svet značaj. Vliivanje zvonov se je vedno bolj in bolj izpopolnjevalo in dosegalo umetniško višino. Sčasoma so dobili zvonovi čudovite obsežnosti.

Leta 1358 so v Valenciennesu vliili zvon neslišne velikosti. Se večji je bil zvon v Parizu, imenovan »Jacqueline«, ki so ga vliili l. 1400. Največji zvon v vsej zapadni Evropi pa je bila takozvana »Marija«, ki so jo vliili v Strasburgu leta 1519. Najmanjši zvonček pa je bil tisti, ki ga je prinesel Ferdinand Cortez iz Peruja. Bil je narejen iz smaragda, za kembelj pa je imel biser.

Ob koncu 17. stoletja so se livarji-umetniki zanimali predvsem za glas zvonov in ne

toliko za njihovo velikost. Iz tiste dobe izvira slavno mojstrsko delo v Ronenu: zvon, ki je tako čudovito uteglen, da ga imenujejo »Govoreči«.

Zvonovi pa služijo tudi raznim drugim, bolj skromnim namenom. Zvonec je bil vedno eden izmed dnevnih spremljevalcev človeka. Tisoč in tisoč uslug mu je že naredil že v svetopisemskih časih so obešali zvončke na vrat konjev. Še danes pa jih rabijo pastirji vseh krajev za svoje črede. Pastirski poklic se po večstoletih letih ni nič spremenil. Življenje čred se sploh ne spremeni. Navade pastirskega življenja so ostale neizpremenjene.

Tako so pastirji v južni Franciji ohranili navado, da postavljajo v zvonce svojih ovac posebej za to izklesan kamen. Mi vemo, da je v nekdanjih časih ta kamen bil nekaka čarovnija, ki je čuvala čredo raznih nesreč, hišo pa ognja.

Na gradu Clées v južni Franciji je zanimiva zbirka zvoncev, ki jih je zbral od vseh strani mednarodni popotnik Henrik Sambuc. Zbral je te zvonove od vseh strani sveta. Tako vidimo zvonce iz raznih krajev Francije, iz Španije, Italije, Švice, Portugalske, iz Tirola, Balkanskih pokrajin, iz Norveške ter celo iz Afrike in iz Azije.

Tam vidimo zvonce, ki se uporabljajo za krave, ovce, koze, meze in kamele. Ti zvonci so iz vseh mogočih kovin ter drugih snovi: iz brona, železa, jekla in bakra; zvonci iz Indokine so izdelani iz zvenečega lesa. Eden izmed teh zvoncev ima umetniško izdelan kembelj. Pri tem človek nehoti misli na zvončke gobavcev v srednjem veku, takozvanih »lesenih jezikov«, ki so opozarjali mimoidoče na nesrečne bolnike. Duhovnik je dal gobavcu tak blagoslovljen zvonček ter mu rekel: »Tu imaš zvonček, ki ti ga daje Cerkev ter ti prepoveduje prositi miloščino drugače, kakor s tem zvončkom. Ko boš prosil, se drži stran od ljudi.«

Zvonci na tem gradu imajo tudi lepo izdelane pasove, ki so nekateri iz lesa, lepo izrezanega in poslikanega, okrašeni z bakrom in celo kovanim železom, drugi pa so iz usnja ter tudi lepo okrašeni. Zvonec iz osrednje Afrike ima jermen iz kamelje kože. Tu vidimo tudi zvonce iz Švice, ki ga je nosila kraljica črede.

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Smola barona Dorivala

Hotel je stavek ponoviti, ga pa ni zmogel do konca. Rumenkljasta bledica se mu je plazi po obrazu in Adamek se je zgrudil brez moči. Oprijem je deloval, Hitejše, kakor je Dorival pričakoval. Zdi se, da se je razdražljivi možiček kaj malo upiral strupu.

Dorival si ni upal vstati s stola.

S širokimi očmi je bulil v malega moža, ki je ležal pred njim kakor mrtev. Mrzel pot mu je oblival čelo.

V tem hipu je zaslišal, da je, zunaj nekdo odprl vrata. Globok moški glas je povpraševal po ravnatelju Adamku. Ni razumel, kaj mu je odgovorila kratkovidna gospodična, slišal je pa, da je mož rekel: »Bom počakal.«

Poskoči. Samo zdaj ne biti slabi!

Vzame Adamku še tlečo cigareto iz rok, ugasi ogenj in jo dene v svojo dozo. Dozo spravi v žep. Na vse to je že prej mislil, ker ni hotel, da bi takoj vedeli, s čim je bil Adamek omamljen.

Hlastno je odpel ravnatelju suknič in telovnik. V notranjem žepu telovnika je bila usnjata listnica. Dorival je slutil, da je v njej pismo. Da bi pregledal, kaj je v njej, ni bilo časa. Misliti je moral, da bo čimprej na varnem. Vsak trenutek bi mu utegnil biti v po-

gubo, če bi se količkaj obotavljal. Slišal je, kako se zunaj mož z globokim glasom pogovarja z gospodično. Gospod je postal nepopravljiv. Trdil je, da bo govoril z Adamkom samo pet minut, in silil gospodično, naj ga prijavi.

Dorival spravi listnico v žep, obleče plašč, pograbi klobuk in hoče iti ven. V tem trenutku zdrzne Adamek s stola in pade po tleh. Dorival ni zmogel, da bi pustil moža ležati na tleh. Vzdigne ga in posadi spet na stol. Potem hiti v sprednjo sobo.

»Draga gospodična,« pravi predstojnici pisarne, »pojdite noter k ravnatelju Adamku. Zeli vas. Mislim, da mu ni dobro.«

Tik za vrati, ki so vodila na hodnik, je sedel visok, širokopleč človek, ki ga je obleka in plava brada izdajala, da je posestnik. Slišal je, ka je Dorival rekel. Vstal je in vprašal za skrbljeno: »Kaj, Adamku je slabo? Moram pogledati.« Šel je skozi vrata v plačilni mizi proti vratom, ki so vodila v Adamkovo sobo.

V skoku je bil Dorival pri izhodu, vzel ključ, ki je tičal v vratih, odprl vrata, stopil na hodnik, zaprl vrata za seboj, vtaknil ključ in zaklenil.

Tako, za prvo silo je bil na varnem, da bi ga kdo preganjal.

Prav takrat je zaslišal, kako je gospodična zakričala.

Tri lesene stopnice so zaškripale pod njim. Na cesti je pohitel. Kmalu je zavlil na Zeleno cesto, kjer se je pomešal v reko pešcev, ki je brez prestanka valovila po obeh nabrežjih.

Tukaj se je čutil varnega.

Dal se je gnati ob živih valov do Pobrežja, se je vlačil ob Pristanu, porabil ugoden trenutek in vrgel ključ od pisarne v vodo. Namignil je avtu, ki je pribrazil mimo, vstopil in se odpeljal v hotel. Ko se je peljal po Zelenci cesti navzgor in prečkal Poljsko cesto, je skozi okence bežno pogledal proti hiši, ki jo je bil pravkar zapustil. Pred hišnimi vrati se je drenjala velika gruča ljudi.

V hotelu je plačal račun in stopil s prtljago v avtomobil, ki ga je čakal zunaj.

Dal se je odpeljati na Severni kolodvor. S Severnega kolodvora se je peljal s cestno železnico na Dolenjski kolodvor, odkoder ga je avtomobil odpeljal na stanovanje.

Pozvonil je v predsobi, in Galdino mu je odprl.

»Gladje gospod že doma?« se je začudil.

»Že. Rešil sem svoje zadeve hitreje, kakor sem mislil.«

Sluga je nesel prtljago v spalnico in povprašal, kaj naj še stori.

»Počakaj,« pravi Dorival.

Vsedel se je za pisalno mizo in napisal kratko pismo:

»Milostljiva gospodična! Nujno in važno reči Vam moram povedati. Zato Vas pro-

Iz raznih krajev

Preserje. V nedeljo, dne 6. julija je bila v naši župniji, in sicer na Zalostni gori, slovesnost nove sv. maše, ki jo je opravil g. Stanko Debevec. Romarska cerkev Zal. M. B. je bila okrasno okrašena, tudi oltarne slike ter nekaj kipov je bilo za to priložnost prenovljenih. Slavnostni govor je imel stolni kanonik g. Vovk Anton. Pred nabito polno cerkevjo — vsi sploh niso mogli v cerkev — je v globoko zasnovanem govoru poudarjal poslanstvo duhovnika kot oznanjevalca tistega nauka, ki je podlaga pravemu miru. Vso slovesnost je povzdignilo ubrano petje. — Vse romarje na Goro opozarjamo, da bo v nedeljo po svetem Jakobu (27. julija) ob pol 11 spet služba božja ua Gori.

Zalna na Dolenjskem.

Kakor blisk se je oni dan popoldne razširila po žalski fari in okolici Zalostna novica: Plešetov Lojze je utonil. — Lojze Javornik je s tremi brati sušil seno pod bošjanskim gradom. Ker je bil dan vroč, so se šli po kosilu malo ohladiti v vodo. Lojze je prvi priplaval na globoko vodo. Ko pa je plaval zopet proti bregu, je naenkrat zginil v vodi. Čez dobre četrt ure so ga našli, a na žalost — mrtvega. Lojze je ravno kar dopolnil 21 let. Bil je zaveden in dober katoliški fant. Udeleževal se je mnogo v društvenem življenju. Bil je tudi dober športnik, saj je ravno on prinesel FO Zalni največ točk, da je letos prvak Slovenije in si priboril zlato baklo uredništva »Slovenec«. Imel je polno načrtov in še mnogo je obetal, toda volja Višjega je hotela drugače. Naj mu sveti večna luč! Domačim naše iskreno sožalje!

Metlika. Te dni je izbruhnil ogenj na Svožakih pri Metliki, in sicer pri posestniku Martinu Simončiču. Ogenj je upepelil hlev in kašo. Te dni se je začela splošna žetev. Ječmen je bil letos srednje dober, a pšenica bo povečini slaba, posebno po nekaterih poljih, kjer je zaradi velikega dežja močno napadena po rji. Vinska trta

obeta bolj slab pridelek, je opazili, da je močno napadena od peronospore, ker vinogradniki niso imeli galice za škropljenje. — Naročile »Slovenec« kolektor, da ne boste ostale letošne lepe knjige, Stane samo 9 lir. Naročila sprejema naš zastopnik Jože Bajuk, Drašiči 8.

Zužemberk. V nedeljo, 13. julija ob 4 popoldne je utonil pri kopanju v Krki blizu Zužemberka vzorni akademik montauist Ciril Plevel, doma iz Zaloga, fara Cerklje na Gorenjskem. Nastale razmere so ga bile prisilile, da je iskal zatočišča čez počitnice na Dolenjskem. Našel ga je pri dobrih ljudeh v Sodinji vasi pri Zužemberku. Skrbeli so zanj kot za lastnega sina in vsa soseska ga je že vzljubila kot zgledega in ljubeznivega mladeniča. Naj se veseli pri Bogu, njegovim sorodnikom iskreno sožalje! Pogreb je bil v torek, 15. julija. Vzorni mladenič, počivaj v miru!

Zagradec pri Zalni. Zopet so oživelci travniki v Logu. Od Boštjana do Kopanja se razlega petje in ukanje. Čeprav vreme malo nagaja, se bo tudi letos spravila krma domov. Košnja je malo zakasnela, ker je bila po bregovih do zadnjega tedna voda. Zadnji četrti smo imeli veliko nevihto, ki pa hvala Bogu ni napravila velike škode, le zoreča pšenica je malo polegla. Strela je tudi iskala svojo žrtev. Treščilo je v »Vičev« pod, toda ljudje so to takoj opazili in požar že v kali zatrli. Ječmen so že vsi poželi in so že ponekod cepci zapeli svojo pesem.

Poljčane. Te dni je 20-letni posestnikov sin Alfred Osina našel na travniku lovsko puško in se je hotel preprčati, ali je nabita. Čev je obrnil navzgor in sprožil. Čev je bila zatpana s prstjo in je čev zato razneslo. Mladenčiču je udarilo več drobcev čevi v oči, tako da bo najbrž oslepel.

St. Vid nad Cerkljico. Pri nas smo imeli preteklo nedeljo novo mašo. Daroval jo je g. Anton Strle, duhovnik ljubljanske škofije. Od blizu in od daleč so se zbrali ljudje ter tako počastili veliki dan g. novomašnika. Pridigal je pa g. Janez Pucelj, župnik iz Ježice, nekdanji župnik pri sv. Vidu. Take slovesnosti dokazujejo, kako naši ljudje cenijo in spoštujejo novomašnika.

Horjul. Komaj 4letna Angela Tomaničeva, hčerka orož. narednika, je hodila te dni po cesti. Pridrvel je avtomobil in ji prizadejal nevarne poškodbe po vsem telesu.

Borovnica. V nedeljo 20. julija bo pri nas nova maša. H Gospodovemu oltarju bo prvič pristopil tukajšnji rojak salezijanec g. Jakob Turšič.

Sprejem novomašnika bo na predvečer ob osmih. V nedeljo se začne novomašna slovesnost ob desetih. Pridigal bo salezijanec g. dr. Alojzij Tomc. Popoldne bodo pete liturgije v cerkvi na Zabočevem. Gospodu novomašniku vsi rojaki na iskreno častitavo.

Planina pri Rakeku. Te dni je obiskal na kraj potovalni zdravstveni oddelek Ljubljanske pokrajine z ravnateljem dr. Ducejem. Preiskanih je bilo 422 oseb. Ker je bil zdravstveni oddelek v Planini ves dan, so mogle izrabiti ugodnost zdravniške preiskave tudi okoliške vasi.

Mokronog. Naš trg je bil več mesecev brez zdravnika. Zdaj pa smo zvedeli, da pride k nam dr. Karl Mušič. Tako smo zopet dobili zdravnika, ki nam je bil zelo potreben. Naj bi se g. doktor v našem trgu dobro počutil.

Višnja gora. Po dolgotrajni in mučni bolezni je dne 7. julija v Bogu zaspal 86-letni Ignacij Brodnik. Pokojnik je bil ugledni posestnik in dolgoletni naročnik »Domoljubca«. Kako znan in priljubljen je bil med ljudmi, je pričal njegov lep pogreb. Mnogo je bilo vencev in cvetja. Vsem prijateljem in znancem, ki so mu delili tolažbo v bolezni in ga spremlili na zadnji poti, se iskreno zahvaljuje žalujoča rodbina Brodnik. Dobrega Ignacija daj, Gospod, večni mir in pokoj!

Goriška vas pri Mirni. 7letni Rudolf Saje iz naše vasi je po drevu stikal za pičljimi gnezdi. Zlezel je tudi na visok oreh. Cim pa je segel po gnezdu, se mu je pod nogami zlomila veja in je fant z gnezdom vred treščil v globino, kjer je obležal z zlomljeno desno roko. Sedaj se zdravi v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji.

Z Ljubljanskim barja. Ono soboto je izbruhnil požar daleč na Barju, blizu vasi Lip, ob dolgi Cesti na Rakovo jelšo. Gorela je velika lopa mešne pristave. V seniku je bilo okrog 7 vagonov sena ter mnogo orodja: dve kosilnici, stroj za grabljenje in stroj za obračanje. Samo na senu znaša škoda okrog 35.000 lir. Poslopje pa je bilo vredno okrog 40.000 lir.

sim, da pridete jutri ob 11. uri v kavarno, kjer sva imela zadnji pogovor.

S spoštovanjem

udani sluga.

Vtaknil je pismo v ovoj, naslovil ga na Ruto Rožičevo in ga dal Galdinu z naročilom, naj ga vrže v najbližji nabiralnik.

»In potem glej, sinko moj, da me nihče ne moti.« mu je še naročil. »Utrujen sem. Spati hočem.«

Galdinu je gospodarjev sklep kar prav prišel. Vesel je bil, da Dorival še ni zapazil luknje v preprogi, ki jo je bil pregrnil s tigrovo kožo, in pa v kosteh je čutil tako utrujenost, da je sklenil iti za gospodarjevim zgledom. Tudi on je mislil, da bi dolgo spal. Vendar, preden je položil svojo kodrasto glavo na blazino, je odnesel pismo v poštni nabiralnik.

Dorival se je oddahnil, ko je videl, da je v svoji spalnici. Prestana je bila pustolovščina, kamor se je bil vrغل. Načrt se je posrečil. Brez tuje pomoči je prišel do pisma.

Pismo!

Kje je pismo? Stopi k oknu in odpre listnico. Obupen strah ga prevzame. Ena polovica listnice je bila polna samih bankovcev. Za vrača, kaj nerodna zadeval! Vzeti je hotel pismo človeku, ki ni bilo njegovo, in bi s pismom nesrečo nakopal. Denarja pa ni hotel krast! Nemiren postane. Kaj bo, kaj bo?

Bo že kakol!

Kje je pismo?

Odpre druge predale v listnici. Vsuje se nekaj menic, menic častnikov, menic kavalerjev, nekaj poizvedb in poroštev, same reči, ki poslov bankirja Frca Adamka niso postavile

v lepo luč, ki pa Dorival ni vedel, kam bi z njimi.

Pisma ni in ga ni!

»Lepa reč!« pravi Dorival. »Zastonj si postal zločinec, moj dragilec!

Listnico porine v predal nočne omarice, sleče suknjič in telovnik in leže kar tak spat. Po zadnjih razburljivih urah so živci zahtevali, da se spočijejo. Zamizli na oba očesa. Hoče se prisiliti, da bi nič ne mislil.

Kar poskoči.

Nova strašna misel ga prešine. Za to dejanje bodo — drugača na odgovor klical! Emila Šepca! V obtožilne spise zoper Emila Šepca, ki jih ima v poslovni sobi kriminalni komisar Brdavs, bodo vpisali novi, težak slučaj! Slučaj, ki bo zanj sedel Emil Šepce nekaj let za mrežami! Po nedolžnem!

»Strašno!« zamrmra Dorival.

Škodo mora kolikor mogoče vso poravnati. Morda z denarjem.

Pred vsem pa mora še danes vrniti Adamku listnico in kar je v njej.

Zdelo se mu je kar pravilno, da dožene, koliko je denarja v listnici, sploh da si napravi nekaj seznam.

Vzame listnico ven, sede na zofu in preštevja denar. Bilo je dvanaest tisoč tri sto denarjev. Potem pregleda druge papirje.

V roki drži prazno listnico. Obrne jo sem, obrne jo tja, ne najde pa nobenega novega predala. Vendar, ko jo je pretipaval, je opazil, da črni usnjati ovoj ni povsod enako debel. V polovici, ki je bila bolj napeta kot druga, nekaj zaprasketa. Še bolj natančno pregleda listnico in dožene, da je zunanji ovoj dvojni. Med obema ovojema je bil prej predel, širok

kakor je bila listnica široka. S črnim koncem je bil pozneje predel na zgornjem koncu zašit.

Dorival je razparal listnico po šivu in potegnil iz predela pismo.

Bilo je pismo, ki ga je iskal.

Pregledal je pismo natančneje. Naslov na modrem ovitku se je glasil: Gospod Jurij Bravec, pri trdkri Rožič & Bravec, Bravec je bil tisti, ki tvrdi, so ga Alvarezove tolpe pobile. Tega pisma ni nikoli videl.

Dorival potegne pisanje iz ovitka. Taka je torej pisava konzula Rožiča. Mož piše krepko in jasno. Po nekaj opazkah o poslovnih rečeh je Rožič pisal družabniku:

»Vzemirajo me vesti, da je Alvarez spet plenil po deželi s svojo roparsko tolpo. On je najnevarnejši izmed banditov, ki si polnijo lastne malhe pod pretvezo, da se bojujejo za ljudske pravice. Upam, da ga kmalu doleti usoda, kakršno je zaslužil. Zelo bom vesel, če mi že v naslednjem pismu sporočite, da so brezvestnega razbojnika obesili na telegrafski drog. Prava sramota je, da druhal, ki misli samo na umor in rop, moti deželo, da se ne more mirno razvijati!«

No, vendar! V pismu je bila gola resnica.

Vtaknil je dragoceno pismo v svojo listnico in pospravil denar, menice in poročila ravnatelja Adamka v bankirjev listnico. Hotel jo je po pošti poslati Adamku. Pa se je premislil. Če mu vrne listnico z vrednostnimi papirji in obdrži samo pismo, tedaj si bo Adamek prav gotovo mislil, da je človek, ki ga je okradel, delal po nalogu konzula Rožiča.

Obotavljal se je in slednjič zaklenil listnico in kar je bilo notri, v svojo pisalno mizo.

(Nadaljevanje prihodnjici.)

Zenski svet..

Materina žrtev

NOVELA

Tvoj otrok — tvoja skrb

Človeka skrbi le ono, kar je njegova duševna last, kar ljubi. Vrtnar, ki ga njegov vrt ne skrbi, ni dober vrtnar. Ne ljubi svojih cvetic, ne svojih dreves, niti svojega dela! Le to nas skrbi, kar ljubimo.

Mater skrbi njen otrok. Pri njem so njene misli, kadar dela, kadar počiva. Kdo ljubi svojega otroka bolj kakor mati?

Pa saj je ta ljubezen, ta skrb tudi povsem pravilna, popolnoma utemeljena. Ljubezen je najboljša in najbolj učinkovito vzgojno sredstvo. Z ljubeznijo dosežeš pri količkaj dobrem človeku vse, brez nje pa le težko kaj. In ali nima otrok veliko dobrih lastnosti? Saj ga skvarimo navadno šele mi odrasli. Pri otrocih dosežeš z ljubeznijo mnogo, brez nje pa malo!

Toda v čem obstoji ta vzgojiteljska ljubezen? Neštetokrat smo že slišali govoriti o ljubezni, tudi o slepi ljubezni. Marsikateri starši se boje, da bi z ljubeznijo škodovali značaj svojega otroka. Iz nepoznanja vzgoje je marsikateri oče prestopil. Mati pa bi hotela očetovo strogost omiljevati, pa je zato z otrokom mehka, premehka. Prikriva očetu otrokove napake, da bi se nad otrokom preveč ne razburil in ga preostro ne kaznoval. Tudi ga neštetokrat strši: »Bom pa očetu povedal!« Tako ravnanje zavede otroka v nepravilno presojanje stvari. Otrok potem ne gleda več v očetu osebo, ki zanj skrbi in ga ljubi, marveč vidi v njem tirana. To pa j vzgoji škodljivo. V takem okolju izgubi otrok zaupanje do svojih roditeljev in vzgoja v družini je skoraj onemogočena.

Kako moraš torej ravnati, da tvoja ljubezen otroku ne bo v škodo? Otrok ima telo in dušo; prava ljubezen mora skrbeti za oboje. Kdor bi skrbel zgolj za njegovo telo, bi otrokovi duši prizadejal nepopravljivo škodo; kdor pa bi skrbel le za njegovo dušo, bi mu uničil telo.

V prvi dobi, ko otrokova duša še spi, moraš posvetiti vso pozornost njegovemu nežnemu telescu. Predvsem moraš skrbeti za red in snago. Če mora dojenček ležati na mokrih plenah, začne jokati in se premetavati. Mati je v skrbeh, če li ni njen ljubljeneček holan. Skrbi, da bo otrokovo perilo vedno suho in snažno, pa ti bo mnogo skrbi prihranjenih in tudi otrok se že sedaj nauči snage. Tudi red pri prehrani je važen. To je silno važno tudi za otrokov duševni razvoj. Če je otročiček lačen, začne jokati, ker pač drugače ne more opozoriti okolice nase. Ne more se razumeti, da je treba nekoliko počakati. Zelo zgrešeno je, če bi ga mati na ta način hotela vzgajati potrpežljivosti. Dosegla bo ravno nasprotno. Otrok bo postal togoten, svojeglaven in tudi čut za red izgubi. Tudi kopanje je zelo važno. Če mati svojega otročička vsak dan že zjutraj okoplje, se bo otrok temu tako privadil, da ko bo nekoliko odrasel, materi ne bo treba vsak dan posebej ukazovati, naj se umije. Kopel je tudi izredne važnosti za otrokovo zdravje.

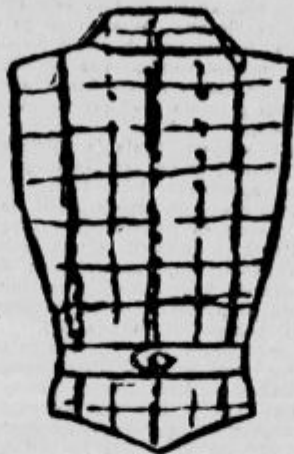
Kdor hoče skrbeti za dušo svojega otroka, mora skrbeti tudi za njegovo telo. Če si se torej uverila o tem, tedaj moreš gojiti upanje, da ti tvoj otrok ne bo samo v skrb, temveč tudi v veselje.

Moderen pleten telovnik s kvadrati

Telovnik je lahko poljubne, svetle barve, črte pa naj bodo temnejše, in sicer v dveh odtenkih, n. pr.: temno rjava in rdečkastorjava ali temnozelena in bolj svetlo zelena. Volne je treba 100 gramov ene barve in po 10 gramov od vsake izmed obeh temnejših.

Najprej si izreži iz papirja krog za telovnik. Nasnuj potrebno število pentelj, nato delaj prvo vrsto: 13 desnih, 3 leve, nato zopet

13 desnih in 3 leve in tako do konca. Druga vrsta se plete 13 levih in 3. desne, tretja vrsta kakor prva, četrti kakor druga, do trinajste vrste. 13. in 14. vrsta samo desne, 15. in 16. samo

leve. Te štiri vrste izdelaj s temnejšo barvo. Nato pleteš zopet 12 vrst kakor prej. Naslednje štiri vrste izdelaj z drugo temno barvo in tako izmenoma do konca. Pokončne črte narediš s kvačko, po črtah, ki jih tvorijo dve pentelji in prav tako se menjavata svetlejša in temnejša barva. Pas je samo svetle barve.

Med štirimi očmi

L. R. — Moj mož presedi vse večere v gostilni. Komaj povečerja, pa že izgine. Sicer še ne pijančuje, a bojim se, da bo prej ali slej do tega prišlo.

V Vašem primeru, mislim, se da prav lahko odpravi. Skušajte narediti dom privlačen in uspeh ne bo izostal. Ko pride mož utrujen z dela, si gotovo želi odpočiti si ob domačem ognjišču. Le če dom ni privlačen in mu ne nudi nobene udobnosti, si išče udobnosti in razvedrila drugje. Da mu ustvariš prijeten dom, zato ni treba nobenega razkošja, nikakega bogastva. Skrbi predvsem za red in snago, ne samo v sobi in kuhinji, ampak tudi, da si sama snažna in prikušana. Neredkokrat se žena, ko se poroči, popolnoma zanemari. Če se deklet trudi, da bi čim bolj ugajalo svojemu izvoljencu, toliko bolj mora žena biti všeč svojemu možu. Potrudi se, da bo večerja, čeprav še tako preprosta, vendar okusna. Sopeke cvetlice na mizi ali kakšen priboljšek tudi ne bo ostal brez odziva. Važno je tudi, da žena ne iztrese vse svoje sitnosti na moža, ko se vrne utrujen domov. Prijazna beseda, majhna šala, majhna in radodarna ljubeznivost izgladi tudi gube na njegovem čelu. Če bo mož našel doma prijetno gnezdece, ne bo mislil, da bi hodil drugam.

Vera: Moj izvoljenec je že dalj časa brezposeln. Živi sicer pri starših, a kljub temu hoče, da ga podpiram. Ker pa sama zelo malo zaslužim, si moram tako rekoč od ust pritrgovati, da mi ustrežem. Občutek imam, da me le izkorišča.

Vaš občutek Vas najbrž ne vara. Če fant pozna Vaš položaj in brez nujne potrebe zahteva od Vas denar, je več kot jasno, da Vas hoče le izkoriščati, da mu ni za Vas, ampak za Vaš denar. Če bi Vas resnično ljubil, bi gotovo ne bil tako sebičen in bi raje tudi stradal, kot pa da bi od Vas kaj vzel. Z mirnim srcem mu svojo podporo ahko odrešete; seveda storite to ohzirnó. Če Vas resnično ljubi, Vas zaradi tega ne bo zapustil. Če Vas pa hoče zgolj izkoriščati je boljše, da se ga čim prej iznebite.

»Kako je lepa tvoja mati!« je Marica dejala Danici med ročnim delom, ko je učiteljica za hip zapustila razred. Danica, ki se je mučila s življenjem srafce, ki je bila široka; tako da bi jo mogel obleči vsaki kovač, kratka pa, da bi komaj zadostala za otroka, jo je začudeno pogledala. Do danes še ni opazila, da je njena mati lepa.

Po končani šoli jo je poiskala med očetí, materami in služkinjami, ki so čakale pred poslopjem. Stekla je k njej in preden jo je poljubila, jo je pogledala. Prvič v življenju jo je resnično videla: vitka kakor deklica v elegantnem krznenem plašču; črni, valoviti lasje so ji silili izpod klobučka. Temne oči in rdeča usta so se živo odražala od nežne beline obraza. Res je bila lepa. Danica se je ljubeznivo kakor mučka stisnila k njej. Obe sta se napoliti preko trga in v Danicih očeh si mogel čitati, da je ponosna na svojo mamico. Tudi gospa je pogledala hčerko, toda njen vtis ni bil tako zadovoljiv.

»Otrok moj, kakšen pa si! Se celo po obrazu si umazana od črnih. In klobuček imaš ves zmečkan. Takšna vendar ne moreš iti z mano.«

»Kam pa greš, mamica?«

»K gospej Reven.«

Danica se je zasmejala.

»Niš hudega, čeprav ne grem tja. Grem raje domov. Saj imam itak mnogo učenca.«

Dospeli sta do cerkve. Gospa je obstala.

»Pridi za trenutek z menoj v cerkev,« je dejala in ljubeče pogledala hčerko.

Danica je odkimala.

»Zakaj ne?«

»Zato, ker...« Hotela je reči: ne verujem več; toda pogledala je materi v oči in se premislila.

»Zato, ker nimam časa,« je dejala. »Pripraviti se moram za jutri. Zbogom, mamica zlate!«

Odkakljala je kakor mlado žrebe, toda preden je zavila okoli ogla, se je še enkrat oarila. Njena mati je še vedno stala pred vrati cerkve. Njen obraz je sličil žalostni Materi božji.

Ko se je Danica vrnila domov, je v naglici po- božala sestrico, nato pa se zaprla v svojo sobo. Stene te sobice, polne knjig, so bile kakor kitajski zid med njo in njeno družino; prav tako so bile stene žolke sobe pregraja med njo in svetom, saj je ni zanimalo nič drugega, kot le knjige, učenje, izpiti, profesorji, tovarišice.

Edina stvar, ki jo je zanimala, so bile knjige. V njih je našla vso srečo, vse užitek. Njen svet je bil v njenih knjigah; razen tega sveta ni poznala nobenega drugega. Zato se je tudi svoji družini popolnoma oddala. Ali je mogla reči, da pozna svoje domače, če je danes prvič opazila, da je njena mati lepa in še to šele na opozorilo tovarišice?

In njeni domači, so li poznali njo?

Vrgla je knjige na mizo in se naslonila na okno. Uprla je pogled na križ vrhu zvonika, ki se je dvigal iznad streh. Zamisljeno si je pogladila lase. »Mami moram povedati, da ne grem več z njo k maši in k obhajilu. Nevredno je, da bi se še dalje hlinila in lagala. Še jutri ji odkrijem resnico.«

Vzela je v roke knjigo in se vsedla k oknu. Toda ni se mogla učiti. Njene misli so se neprestano vračale k isti misli. Mati ji ni nikoli ničesar prepovedala, niti ukazala. Pustila ji je popolno svobodo in ni nadzorovala njenih knjig, njenih prijateljev, njenih pisem. Najbrž niti ni slutila, kako daleč je že šla njena hčerka. Kje naj sedaj najde pogum, da ji pove resnico: »Mamica, ne verujem več.«

Pri večerji je Danica hotela pripraviti svoje na svojo izpoved. Lotila se je očeta. Oče je bil zdravnik, zelo malobeseden učenjak, ki je prav tako, kakor njegova hčerka, ostal tuj svetu. Preklinjal je človeški rod, a zdravil bolnike brezplačno. Bil je osoren, a je kljub temu hrepenel po nežnosti. Danica ga je nadvse radi imela, a si ni upala mu tega pokazati, še kadar ga je nagovorila, je trepetala. Le od časa do časa mu je postavila sveže cvetje na mizo in čez nekaj dni je našla v svoji sobi novo knjigo. O vsem tem pa niti eden, niti drugi ni črnil besedice, saj bi se nq-beden izmed njiju ne znal zahvaliti.

»Očka,« je dejala, »danes je profesor...«

(Nadaljevanje prih.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Dr. Fr. Grivec:

Sveta brata Ciril in Metod

V Rimu

Sv. Ciril je med prejšnjim misijonskim potovanjem v Hersonu na Krimu ob Črnem morju odkril dragocene svetniške ostanke rimskega papeža sv. Klementa. Vzel jih je s seboj v Moravsko in od tam v Rim. S tem dragocenim zakladom je pridobil srca Rimljanov. Pravoslavni rimski učenjaki pa poudarjajo, da so svetinje sv. Klementa v slovanskih apostoli in njihovih učencih zbujale misli na Rim ter jih vnmala za edinost z Rimom v tistem času, ko Grki že niso več imeli veliko umevanja za vesoljno cerkveno edinost.

V božičnem času leta 867 sta sveta brata dospela v Rim. Papež Hadrian II. jima je šel v slovesnem sprejemu naproti, da je obenem pozdravil svetinje svetega Klementa in prihod dveh svetih misijonarjev. Še danes je v cerkvi sv. Klementa

Sv. Metod, apostol Slovencev

ohranjena stara slika slavnostnega rimskega sprejema z veliko množico ljudstva in duhovščine s svetimi in kardinale. To so bili zares slavnostni dnevi. Rimljani s papežem na čelu so z radostno hvalečnostjo pozdravljali slovanske apostole.

Rimska legenda prav živahno pripoveduje, s kakšnim veseljem, s koliko častjo in hvalečnostjo so Rimljani in papež sprejeli slovanske apostole. Veselje je bilo toliko večje, ker se je ob svetih ostankih sv. Klementa zgodilo veliko čudežev. Slovanska brata in njune učence je po Rimu spremljal papežev knjižničar Anastazij, ki je dobro znal grško. V njegovih pismih še danes čutimo, kako je ta učen Rimljan občudoval svetost in učenost sv. Cirila.

O slovesnem sprejemu sv. Cirila in Metoda v Rimu prav lepo pravi kardinal Pellegri-netti, da se je v tem slavnostnem sprejemu sijajno razodevala vesoljna edinost svete Cerkve. Sv. Ciril in Metod, poslana od vzhodnega cesarja, prinašata svetinje rimskega papeža Klementa, spremljajo ju slovanski učenci s slovanskimi svetimi knjigami. Sešli so se trije narodni svetovi (latinski, grški in slovanski). V nebo kipeči oblaki kadila, plameni sveč in vzkliki rimskega ljudstva z bleščečim sijajem očarjajo edinost sre in vesoljnost svete Cerkve!

V siju takega zmagovalstva sta sveta brata brez posebnih ovir dosegla vse, kar sta želela. Papež Hadrian II. je blagoslovil slovanske cerkvene knjige, potrdil slovansko bogoslužje in posvetil učence sv. Cirila in Metoda.

Nad eno leto so se mudili v Rimu. Slabotni in bolehní sv. Ciril je po kratki bolezni umrl dne 14. februarja 869, ko mu je bilo šele 42 let. Plemnita žrtve za Slovane. Pokopali so ga v cerkvi sv. Klementa. Njegov pogreb ni bil mrljiški sprejeto, ampak zmagovalen sprejeto svetnika. Papež Leon VIII. piše, da je rimsko ljudstvo sv. Cirilu že ob pogrebu prineslo prvi dar nebeškega svetniškega češenja.

Po smrti svojega brata je potril sv. Metod upravičeno dvomil, če bo sam še mogel nadaljevati težavno apostolsko delo. Tedaj je nastopil slovanski knez Kocelj in papeža prosil, naj Metoda postavi in posveti za panonskega in moravskega nadškofa. Papež je to storil. S tem je bila dana podlaga za nadaljevanje apostolskega dela med Slovani. Slovenski knez Kocelj je dal zavetje svetemu Metodu in njegovim učencem; ostal mu je edini knežji pokrovitelj do leta 874.

Potem je Metod odšel v Moravo in tam deloval do svoje smrti leta 885. Proti mnogim težavam in spletkam je dobil glavno zavetje v Rimu. Papež Janez VIII. je leta 880 slovesno potrdil njegovo pravovernost in slovansko bogoslužje. Kakor je po prihodu sv. Cirila in Metoda v Rim papež Hadrian II. potrdil slovanske bogoslužne knjige, tako je papež Janez VIII. leta 880 slovesno potrdil slovansko bogoslužje proti spletkam raznih mogočnih Metodovih nasprotnikov, celo proti moravskemu knezu Svetopolku, ki je pri teh spletkah sodeloval.

Rim je torej pravilno razumel slovansko bogoslužje in svete namene slovanskih apostolov. V tem je dal sv. Metodu oporo celo proti slovanskemu knezu Svetopolku.

Kakor v slavnostnem sprejemu ob prihodu svetih bratov in njihovih slovanskih učencev v Rim, tako se je tudi ob Metodovem pogrebu, leta 885 še enkrat sijajno pokazala vesoljnost njunega apostolskega dela. Metodovi učenci in moravske ljudstvo so svojemu svetemu nadškofu priredili slovesen pogreb. Pogrebne molitve so opravili v slovanskem, latinskem in grškem jeziku, kakor sta sv. Ciril in Metod kot velikana krščanske vesoljnosti z globokim razumevanjem združevala tri velike narodne skupine tedanje Cerkve: grško, latinsko in slovansko.

Tako so sodili o Cirilovem in Metodovem apostolskem delovanju rimski papeži Hadrian II., Janez VIII., Leon VIII. in Pij XI. Vse to je lepo povedal kardinal Pellegri-netti: »Sv. Ciril in Metod, ta dva velikana, Grka, ki sta v latinskem Rimu maševala slovansko, sta presunljivo dokazovala vesoljno edinost na grobu sv. Petra pred papeževimi očmi... Gotovo so slovanski knezi, bizantinski cesarji in nemški škofje imeli tudi politične namene; sv. Ciril in Metod pa sta si samo to prizadevala, da bi Slovanom prinesla Kristusa in jih rešila tistih vplivov, ki so tedaj žalili njihov narodni čut in jim odtujevali evangelij.«

Božja podoba v človeku.

Poglavitni nauk vse Cirilove modrostne učenosti in svetosti je bil, da je človek ustvarjen po

božji podobi in da mora to božjo podobo s čednostnim krščanskim življenjem v sebi obnavljati in ohranjati. Tako je razumel in razlagal pravo krščansko modrost, ko so mu v mladeniških letih na cesarskem dvoru v Carigradu ponujali visoke posvetne časti in bogastvo. Tako je razlagal človeško dostojanstvo, ko je oznanjal krščansko vero poganskim Kazarom daleč tam ob kavkaških gorah. Tako je učil tudi Slované. V hrepenenju, da v sebi ohrani čisto božjo podobo, se je odpovedal vsemu posvetnemu, si je izbral božjo Modrost za nevesto in se ves povžil v požrtovalnem delu za čast božjo.

Po Cirilovem nauku, ki je obenem nauk svetle Cerkve, je Kristus človeka zopet povzdignil k tisti nadnaravni bogopodobnosti, ki jo je človek imel pred izvirnim grehom. Po Kristusu smo postali otroci božji in bratje med seboj. Kristus daje vsakemu človeku in vsakemu narodu novo plemstvo. Vsak jezik je enako poklican, da slavi Kristusa in sodeluje pri skupni krščanski izobrazbi.

To posebno lepo poudarja kardinal Pellegri-netti in občuduje sv. Cirila, ki se je žrtvoval za takrat še neizobražene Slované, čeprav je bil Grk

in grški domoljub. Sv. Ciril se je zavedal, da je tedanja grška izobrazba presegla vse druge. A tega ni uporabljal, da bi poniževal narodni čut drugih narodov, ali preziral druge narode in jezike. Zavedal se je, da smo vsi bratje v Kristusu.

Častimo sv. Cirila in Metoda!

Poslušajmo, kako papež Pij XI. priporoča češčenje sv. Cirila in Metoda.

»Zgodovina izpričuje, kakšne kreposti, kakšne odlične lastnosti so dišile ta dva apostolska moža; z obširnimi znanjem se je družila srčna plemenitost in ponižnost, z apostolskim delom trajna molitev, pazljiva skrb za sveto čistost in radovoljna telesna pokora. Naj bosta torej sv. Ciril in Metod slovanskim narodom učitelja popolnejšega krščanskega življenja. Naj bi, kakor nekdanj na zemlji, tako sedaj, ko sta poveljana v nebesih, svetila (slovanskemu) ljudstvu in ga s čudovitim zgledom svojih kreposti vzpodbujala h krščanskemu mišljenju in življenju. Od svetih bratov naj se učijo duhovščina, uče naj se redovniki in Bogu posvečene device. Krščanske družine naj se uče zvesto čuvati postave o nerazdružnosti krščanskega zakona, o pravilni vzgoji in pouku otrok. Vsi verniki slednjič, katerega koli stanu, kmetje in delavci, veljaki in državniki, učenjaki in učitelji, pa tudi oblastniki, ki skrbijo pa občo blaginjo, naj se uče služiti resnici, pravici in ljubezni, ako hočejo, da se vrne red in mir med narode in državljane in se bo njih domovina vedno lepše razcvetala.«

Zgodovina pravi, da sta sv. Ciril in Metod, ki sta s svojimi apostolskimi žrtvami proslavila krščanski Vzhod od Bagdada in Kavkaza do Carigrada ter krščanski Zahod od Karpatov do Rima, našla največ opore in najvnetejše častilce v slovanski Panoniji in v večnem Rimu. Grob svetega Cirila, češenja sv. Cirila in Metoda, mnogi rimski spomeniki in tople izjave rimskih papežev od 9. stoletja do danes vežejo naša srca in našo zgodovino z Rimom.

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

Stanko in Verica sta prebivala v stari zidani hiši, ko so jo ljudje imenovali »Skedenj«. Osamljenček pa ni imel ognjišča, in ta povest vam bo pripovedovala, kako sta ga oba otroka vzela za svojega ter delila z njim ne samo svoje hiše, ampak tudi svojo mamico, najbolj ljubeznivo mamico, ki so jo kdajkoli imeli otroci. Toda najprej vas moram seznaniti s Stankom, Verico in njuno hišo.

Stanko je imel devet let. Njegovi kostanjevi lasje so imeli to lastnost, da so mu uhažali v čopu na čelo deset minut potem, ko si jih je najbolj skrbno počesal. Bil je eden izmed tistih dečkov, ki so bili stalno zaposleni s tem, da so izvajali vedno kako novo sifajno zamisel. Nekateri veliki ljudje bi ga imeli za porednega in ga kaznovali takorekoč vsak dan. Toda Stankova mamica ni bila taka. Dobro je vedela, da Stanko ni imel slabih namenov ter bila prepričana, da je na vrtu in po hiši toliko zanimivih stvari, ki so mogle Stanka koristno zaposliti in zabavati ter ga tako odvrtiti od raznih neumnosti.

Verica je imela devet let. Njen resni obrazek sta razsvetljevali dve veliki modri očesi. Stanko in Verica se nista nikoli v svojem življenju prepirala, morda zato ne, ker je Verica dala vedno prav Stanku ter mu skušala vedno ugajati. Pa tudi Stanko je bil koncem koncev dober bratec in je zelo rad imel svojo sestro. »Skedenj« je bil nedaleč od majhne vasi, kake tri kilometre stran od mesta. Bil je v resnici skedenj, zgrajen že v sivi davnini, v trinajstem stoletju. Širok je preplezalo veliko črno tramovje. Sobe in hodnike so pokrivale velike hrastove deske; stopnice, trata in okna, vse je bilo z njimi obloženo, celo tla, kjer ne bi pričakovali. Skedenj je bil nekdašnji last Stankovega prapradedca. Imel je tudi nek tajni hodnik, toda njegov skrivni vhod je bil pozabljen in izgubljen.

Poglejmo zdaj na vrt! Bil je to najlepši vrt, ki si ga mogel kdaj videti. Deloma je še obstajal jarek poln vode. Včasih je bil to obrambni jarek. Nizek čoln se je pozibaval na njem. Na vrtu je raslo nekaj jablan. Stanko in Verica sta imela svoj koticček zemlje, kjer sta lahko delala, kar sta hotela: obdelovala, sadila, kopala itd. Tam sta bili tudi dve gugalnici. Na vrtu je mešila cvetlična greda, polna rožnih grmov in cvetic, kakor nageinov, zvončic, naprstkov, mačeh ter ljubke žive ograje iz lavendela. Gospa Raveva je sama oskrbovala ta kos. Toda večja in težja dela je izvrševal Stok, vrtnar. Stanko in Verica pa sta mu pomagala rvati plevel in namakati. V tem klotu vrta je bila tudi stara sončna ura ter poletna utica.

Ali bi morda radi spoznali očeta Stanka in Verice? Joj, joj, saj se ga sploh nista mogla spomniti, kajti padel je v začetku vojne, ko je imel Stanko šele dve leti. Imeli so staro irsko služkinjo z imenom Brigito, ki sta jo Stanko in Verica zelo rada imela. V šolo pa nista hodila, kajti mati sama ni učila vsega potrebnega. Vsako nedeljo sta šla k maši v bližnji grad, kjer so imeli posebno kapelico. To vam pripovedujem zato, ker vam bom zdaj povedal, kako so našli Osamljenčka in da so ga prav v cerkvi našli.

Osamljenčka je spremljala žena s strogimi očmi, v plašču in s črno čepico. Otroka sta jo že čestokrat prej opazila, ko je sedela čisto na koncu in Stanko ji je dal ime »Ljudožerka«.

To je morala biti kakšna domača učiteljica ali pa uradnica, toda zelo brezsrčna ženska, ki ni mogla otrok. Osamljenček je sedel v eni izmed klopi, prav nasproti Stanka in Verice, ki ga nista mogla na ta način zgrešiti s pogleda. Bil je celo preoblečen v sivo obleko in Stanko mu je bil nekoliko nevoščljiv zaradi njegovih dolgih

hlače. »Ne more biti več star kakor dvanaest let,« si je mislil in gladil svoja gola in zagozela kolena ter sanjal o dnevu, ko bo tudi on imel dolge hlače, športno čepico, poveljeval športni skupini itd. ...

Toda prav v tem trenutku se je začela maša in Stanko se je trudil, da bi pozabil na dolge hlače, na športno čepico in na dečka pred sabo.

Tudi Verica je opazila dečka. Prav ona ga

je prva imenovala (v duhu namreč) »Osamljenček«. Ko se je maša začela, je že opazila, da je bil deček zelo bled in da so njegove oči takorekoč prodirale, če se je njegov pogled srečal z njenim. Njegove oči so tedaj zadobile nek daljni izraz, kakor če ona ne bi imela na sebi nič zanimivega. Zdel se ji je žalosten. Bila je prepričana, da nima matere, in ker je vedela, da je čisto sam, se je odločila, da bo moljila zanj. To je bilo njuno prvo srečanje.

Drugo pot ga je Stanko videl čisto sam. Bilo je to pri brivcu, kajti Stanko je šel v mesto, da bi si dal ostriči lase. Ker so bili v majhni delavnici že ljudje, je čakal v sosednji trgovini. Kar nenakrat je zapazil pred sabo Osamljenčka, ki je potrpežljivo čakal, medtem ko je črna oblečena stroga žena izbirala glavnik. — Stanko je opazil, da je imel deček lase že ostrižene. Torej ni bilo več časa.

»Mi smo te že videli v cerkvi,« pravi Stanko.

»Da,« je odgovoril Osamljenček.

»Ti si pravkar dal ostriči lase?« je dalje izpraševal Stanko ter se trudil, da bi mu kaj povedal.

»Da,« je rekel Osamljenček.

Stanko je postal obupan: Stroga žena je že plačevala.

»Ali si sam?« ga je vprašal. To mu je namreč povedala Verica.

»Da,« je rekel Osamljenček.

Stanko se je začutil zelo velikodušnega.

»Dobro,« je rekel, »jaz ti bom dal to, kar imam najrajši. In izvlekel je iz hlačnega žepa fračo, ki mu jo je nedavno naredil vrtnar ter jo stisnil dečku v roke.

»Toda obljubiti mi moraš, da ne boš streljal na ptičke,« je resno nadaljeval. »Verica in jaz sva si naredila tarčo. Ona še ni zadela središča, jaz sem ga že petkrat. Kmalu bom streljal na podgane.«

Osamljenček je vtaknil fračo v žep ter naglo pogledal na Strogo ženo.

»Hvala, zelo lepa hvala!« je rekel.

Prav v tem trenutku se je Stroga žena obrnila.

»Ne govori z neznanim dečkom!« je strogo poudarila.

»Nisem jaz z njim govoril, on je z mano,« je mirno odgovoril Osamljenček.

»Pridi!« je rekla Stroga žena ter z veličastvenim korakom šla iz trgovine.

»Dobro!« si je mislil Stanko, medtem ko mu je brivec strigel lase. »Če je Verica zmolila zanj molitev, sem mu jaz dal to, kar sem imel najrajši.«

Drugikrat je prišla vrsta spet na Verico. Videla ga je na cesti, na drugi strani velikih vrat. Dve kočiji sta si stali nasproti in dve stari gospe, ki sta imeli vsaka svoj črn sončnik, da sta se branili aprilske vročine, sta se pogovarjali vsaka iz svoje kočije. In v eni izmed njih je sedel Osamljenček. Zdel se je zelo nesrečen; Verica se mu je nasmešnila. On jo je resno gledal nekaj časa, nato ji je vrnil nasmeš.

Verica je o tem takoj poročala Stanku. »Če le ne bi mama že odšla,« je rekla Verica, »bi jo zaprosila, naj pozve, kdo je dama s sončnikom, in če bi se midva lahko igrala z Osamljenčkom.«

Toda na žalost otrok je mama bila že deset dni odsotna. Odpotovala je v mesto k bolnemu stricu, ki je bil duhovnik. Bil je zelo bolan ter je imel na svetu samo svojo sestro. Morda se bo mama vrnila šele drug teden!

Tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar je bilo začetek srečnejše dobe za Osamljenčka.

To je bilo nekoga krasnega aprilskega popoldneva. Stanko in Verica sta se prepustila slučaju ter šikala dogovikščin.

»Igrajva se raziskovalce, ki iščejo izvir Belega Nila,« pravi Stanko, ki je bil poln iznajdljivosti. Ko je to govoril, je stal z razkoračenimi nogami na obeh bregovih potoka, ki namaka Hopkinovo kmetijo.

Odšla sta torej navzgor ob potoku ter si predstavljala, da jima sledi množica zamorcev in mul, ki jim vsem poveljuje Stanko. Popolnoma sta pozabila na resničnost ter nista opazila, kako se oddaljujeta. Prehodila sta že več živih meja, preskočila nekaj jarkov, se potegnili skozi žitne meje ter kot znameniti raziskovalca nadaljevala svoj pohod navzgor proti toku, da bi odkrila skrivnostne izvirke. Morala sta že prehoditi kake tri kilometre, ko sta se končna ustavila blatno in premočena na nekem kraju, kjer je potok izginjal v zelo gostem grmovju. Stanko je vedel, da ne bi smela iti tako daleč, toda on je delal navadno je po svoji glavi ter ni poslušal, ko mu je vest zapovedovala neprijetne stvari.

»Ti si rekel, da bova našla jezero Viktorije Njanze,« je rekla Verica razočarano, toda Stanko je bil nogreznjen v globoko premišljevanje. (Nadaljevanje prih.)

(Nadaljevanje z enajste strani.)

Zvon nekdanj in danes

V mesecu maju je namreč prastar običaj, da krave iz vsake občine gredo na visoke pašnike čisto blizu ledenikov in tam ostanejo do jeseni. Pastirji obesijo na vrat prve krave največji zvonec, ki ga ta nosi z vidnim ponosom. Ta krava se postavi na čelu črede, druge ji sledijo in jo ubogajo. V appenzelskem kantonu dobi kraljica cel venec lepo ubranih zvončkov. Čreda se pomika naprej ob prijetnem zvončkanju ter širi povsod, koder gre, lep koncert, ki odmeva ob skalinah stenah.

Kraljestvo prve krave traja potem ves čas do jeseni. Ko pa zgubi kraljica svoje mesto in ji odvzamejo njen zvonec, pade v nekako oloznost, nič več je ne more raztresti, nazadnje zboli.

V valeskem kantonu si mora kraljica priporiti to mesto v boju z najbolj močnimi kravami. Premagati mora drugo za drugo stare kraljice. Zgodí se včasih, da se dve kravi enake moči poliskata po ure in ure dolgo, ne da bi se ena ali druga umaknila niti za las. Večkrat se take borbe prirejajo med kraljicami različnih planinskih pašnikov. Borba je napeta ne samo za krave, marveč tudi za pastirje. Zmaga krave je zmaga cele vasi.

To so planinski običaji, ki nas spominjajo na prastare čase človeštva. Že od svetopisemskih časov ima zvonec v človeškem življenju zelo pomembno vlogo. Služi mu v najbolj svete in najbolj skromne namene. Zvonec je čuvár črede. Zvon v zvoniku pa je oznanjevalec večnosti, v kateri se izgublja naša brezpomembnost in v kateri nas prijazno vabi posvečeni zvok svetega glasbila.

Dopisi

Novo mesto. Zadnji živilski trg se je vršil v znamenju znižanja cen. Popustile pa niso cene povrtnin, zlasti pa stročjemu fižolu. — Dalje smo videli na sejmu tudi telice in mnogo prašičev za rejo, nato pa še krave mlekarice in vole za kmetско delo. Cene živini so bile kaj visoke. Prašičke po 6 tednov stare, so prodajali po 250 do 300 lir komad. Za 6 mesecev stare dolenske ščetinearje so zahtevali do 1000 lir za kos. Osem let stara breja krava je bila prodana za 5000 lir, 4½ leta star par volov pingavcev je dosegel ceno 9500 lir. Prodane je bilo precej živine. — Solske sestre iz Smihela so v šolskem letu 1939—40 v Novem mestu pričele s konviktom, ki je imel namen dajati ženski mladini izobrazbo in vzgojo in je temu namenu dve leti odlično služil. Žal se je v konviktu prijavljalo premajhno število gojenk, kar je povzročilo, da so bili stroški za vzdrževanje zavoda preveliki, zaradi česar se je vodstvo odločilo, da konvikta začasno opusti. — Pri obiranju češenj se je precej poškodovalo 10 letni Franc Rajar iz St. Jerneja. — Pri padcu z lige si je zlomil roko 9 letni Stanko Mušič iz Trnovca. — Cirkularka je odrezala dva prsta 20 letnemu Jožetu Miheliču iz Movasne vasi. — Pri spravljanju lesa si je zlomil nogo 14 letni Alojzij Udovč iz Makovca.

Dolenjske Toplice. Pri nas je prišlo že v navado, da vsako leto gore kresovi v čast slovenskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu, ki sta v

Rimu zagovarjala slov. pravice. Zato so tudi oni petek zaplapolali številni kresovi in ozarjali celo toplaško dolino. Tako je zagorel kres v Toplicah, nato vrh Stražne gore, na Riglju in Gor. Sušicah. Ob pogledu na veličastne, proli nebu se dvigajoče plamene smo se nehoti spomnili pesmi, ki pravi: Ciril, Metod, varujta slov. rod!

Šmarješke toplice pri Novem mestu. Novi hotel ima štirideset lepih sob s tekočo vodo in električno razsvetljavo. Vseh postelj je 52. Večina sob ima balkone z lepim razgledom. V kratkem dobi novi hotel tudi pohištvo. Stare zgradbe v Toplicah bodo še v naprej služile svojemu namenu. V njih je 24 postelj. Šmarješki vreli dobro zdravijo nervoznost, revmatizem in razne ženske bolezni.

Crnomelj. Nad 800 ljudi se je v l. 1940. zahtevalo po bolniško pomoč v bolnišnico iz Crnomlja in okolice.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek din 30.—, po pošti din 42.—, 2 zavitka po pošti din 78.—, 3 zavitki po pošti din 110.—. Prodaja Drogerija Emens

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Sprejem v zavod sv. Stanislava

Ljubljansko škofijstvo je premestilo zavod sv. Stanislava z gimnazijo vred v Ljubljano. Dosedanji gojenci naj pošljejo prošnje za zopetni sprejem škofijskemu ordinariatu do 1. avgusta. Prošnji morajo priložiti tudi zadnje šolske spričevalo. Pojavnila glede sprejemnih pogojev dobijo starši od 25. julija naprej vsak delavnik od 10. do 12. v Slomškovem domu, Poljanska c. št. 6. Prav tam posluje tudi ravnateljstvo škofijske klasične gimnazije.

Preizkušen redilni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 4.—, po pošti L. 7.—, 3 zav. po pošti L. 15.—, 4 zav. po pošti L. 19.—. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Vitaminski proti poapnenju žil

Učenjak dr. Krieg je opazil nedavno pri eni svojih bolnic, kateri je zdravil živčno bolezen z vitaminom B1, da so se znatno skrajšali veliki vzli poapnenih žil, da so popustile bolečine in da je izginit neprijetni občutek obtežitve v nogah. To mu je dalo poučilo, da je začel razmišljati o novem zdravilu proti poapnenju žil tudi pri drugih bolnikih. Po novem načinu je zdravil 35 bolnikov in uspeh je izostal samo pri petih, pri drugih pa so se pokazale blagodejne posledice že čez nekaj dni. Žal se po tem načinu ne izlečijo poapnene žile za trajno. Ko telo neha dobivati vitamin B1, se bolezen čez nekaj dni spet pojavi. Razveljavijo je pa, da na žilah ne nastanejo več tako veliki vzli in da jih prav lahko zmanjšamo, če bolnika ponovno zdravimo s tem vitaminom.

Ne navadna rastlina

Francoz Vernon Valley, ki je pred kratkim potoval po dolini reke Sacramento v Kaliforniji, poroča o rastlini, ki učinkuje na živali uspalno in omamno, če se spravijo nanjo. Rastlina spada med trave in raste samo v gorah dolne Sacramento. Živali iz tistih krajev jo poznajo dobro in se je izogibajo. Drugače je bilo z Valleyevimi konji, ki so si jo privoščili med nekim odmorom. Zapadli so v nekakšno sparno in niso bili dolgo časa za nobeno rabo.

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglaših in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se pristoje še oglasni davek. Na manjši znesek L. 7.—, za ženitvene oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Kolesa, živalni stroji

neka novih in rabljenih, je naproday pri »Prometu« v Ljubljani, nasproti križan. cerkve. Tudi ob nedeljah, dopoldne na ogled.

Med

vsako količino kupim. Ponudbe na upr. »Domoljuba« pod »Med« št. 9328.

Drenaziranje

travnikov izvršite najceneje sami. Na razpolago vam je strokovnjak-praktik. Na slovo v upravi »Domoljuba« pod št. 9624.

Kupim

večjo količino svežih bezgovih jagod. — Ponudbe s navedbo cene v upr. »Domoljuba« pod »Bezge« št. 9648.

Iščem kobilu

ki stoji na ime »Zora«, vis. 160-178, na zadnji levi nogi na kopitu majhna bela pika, šlg 2151, stara 7 let. — Kdor mi jo izsledi, naj javi na naslov: Janez Gregor, Podsmreka 8, Dobrova.

Cerkovnika

za kuratno cerkev na Telčah, sprejemmo. — Primerno za upokojevega organizista in obrtnika. Več se izve pri župnem uradu v Škofljanu pri Mokronogu.

Mlinarski pomočnik

išče zaposlitev. Službo nastopi takoj. Naslov v upravi »Domoljuba« pod št. 9646.

600 lir nagrade

dam, kdor mi pove, kje se nahaja konj fuka, star okoli 15 let, visok 164-180. Žlg št. 1327, na glavi ima belo liso in na zadnji levi nogi majhno vidno bulo. Ivan Mihevc, Dol. Logatec, Čevica št. 38.

Čevljar, pomočnika

sprejem takoj s vso oskrbo. Fr. Travnik, Trebnje.

Hišo z vrtom

travniki in njivami, skupno 20.000 m², prodam. Sp. Brezovo 38, Višnja gora.

Vem za kobilu fuko

žlg 207, ki je na levo oko slepa. Brezovica št. 25 pri Ljubljani.

Dobre nagrade dam

onemu, ki sporoči, kje je siv vol, žlg št. 23, levi rog naprej, deani navzdol. Razpuščen v Novem mestu. — Jože Krampelj, Cateš št. 7, p. Turjak.

Prodam

drugič dva meseca brejo, lepo svinjo. Al. Zupančič, Kriška vas št. 16, Višnja gora.

Vem za kobilu fuko

staro 8 let, na levi strani stegna ima belo okroglo liso v velikosti 30 cm. Naslov v upravi »Domoljuba« pod št. 9491.

Kmečko posestvo

cel grunt, s dobro ohranjenimi gosp. poslopji in hišo, 1 uro od tarne cerkve in žel. postaja, naproday. Polzve se: Jaklič Alojz, gostilničar, št. Rupert na Dolenjskem

Prosim vsakegar

kdor bi kaj vedel za sivega konja, žlg št. 8328, visok 157-174, star 10 let; drugi konj temen fuka, lisaat, visok 156-170, žlg 324, star 7 let. Konja sem oddal bivši jugoslovanski vojak Ljubljana-Viš. Anton Ožbold, Plešče, p. Plešče.

Neki trgovec na St. Clairju je naročil večjo količino blaga iz tovarne. Ker pa naročenega blaga precej dolgo ni dobil, je pisal na tovarno sledeče pismo: »Cenjeni! Prosim vas, da mi takoj pošljete naročeno blago! Že ves teden sem v trgovini brez hlada, čevljev in nogavic.«

V VSAKO HIŠO »DOMOLJUBA«!

»Domoljuba« stane 18 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnina, izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. — Urednik: Jože Košček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.